

ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΟΥ ΠΟΙΚΙΛΟΥ ΟΡΟΥΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΟΠΕΔΟΥ ΧΑΙΔΑΡΙΟΥ

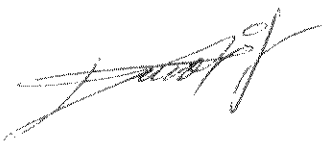
Β' ΦΑΣΗ

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 1995

ΚΕ.Π.Α.Μ.Ε. ΚΕΝΤΡΟ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΡΧΙ-
ΤΕΚΤΟΝΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ - ΕΡΕΥΝΩΝ
(ΓΡΗΓ. ΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ ΚΑΙ ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ Ε.Ε.)

ΧΕΡΣΩΝΟΣ 3 - ΑΘΗΝΑ 108 72

ΤΗΛ. 3621035 - 3635129 FAX: 3617041

ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ

Δ. ΚΟΥΜΑΣ	Γεωπόνος
Ν. ΧΛΥΚΑΣ	Δασολόγος
Γ. ΜΑΧΑΙΡΑΣ	Πολ.Μηχαν. - Υδραυλικός
Δ. ΤΑΓΚΑΛΑΚΗΣ	Μηχ/γος Ηλεκτρολόγος
Μ. ΠΡΩΙΟΣ	Αρχιτέκτων- Πολεοδόμος
Κ. ΖΕΚΚΟΣ	Πολ.Μηχ. - Συγκοιν/γος

ΟΜΑΔΑ ΜΕΛΕΤΗΣ

ΓΡ. ΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ	Αρχιτέκτων- Πολεοδόμος
Σ. ΤΣΑΓΚΑΡΑΤΟΣ	Αρχιτέκτων- Πολεοδόμος
Φ. ΧΡΥΣΟΛΟΥΡΗ-ΤΑΓΚΑΛΑΚΗ	Αρχιτέκτων- Πολεοδόμος
Π. ΔΟΥΚΑΣ	Αρχιτέκτων- Πολεοδόμος
ΛΙΑ ΜΠΕΛΛΟΥ	Αρχιτέκτων- Πολεοδόμος
Χ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ	Δασολόγος
Ν. ΧΡΥΣΟΓΕΛΟΣ	Περιβαλλοντολόγος
Κ. ΧΑΤΖΗΓΙΑΝΝΗΣ	Πολεοδόμος
Μ. ΡΟΣΣΙΕ	Αρχιτέκτων
Ν. ΑΒΡΑΜΟΠΟΥΛΟΣ	Γεωπόνος
Η. ΤΣΕΝΕΣ	Οικονομολόγος
Θ. ΠΡΕΣΒΕΛΟΣ	Τοπογράφος Μηχανικός
Γ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ	Τοπ. Συγκοινωνιολόγος
Γ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΑΚΗΣ	Πολ.Μηχαν. - Υδραυλικός
Α. ΓΕΩΡΓΟΥΛΗ	Σχεδιάστρια
ΜΙΝΑ ΚΟΥΤΣΑΝΟΥ	Επιμέλεια

ΑΝΑΔΟΧΟΣ ΜΕΛΕΤΗΤΗΣ: ΚΕ. Π. Α. Μ. Ε. - ΓΡΗΓΟΡΗΣ ΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ ΚΑΙ ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ Ε.

Χερσώνος 3 • Τηλ. 3621035 - 3635129 • FAX 361704

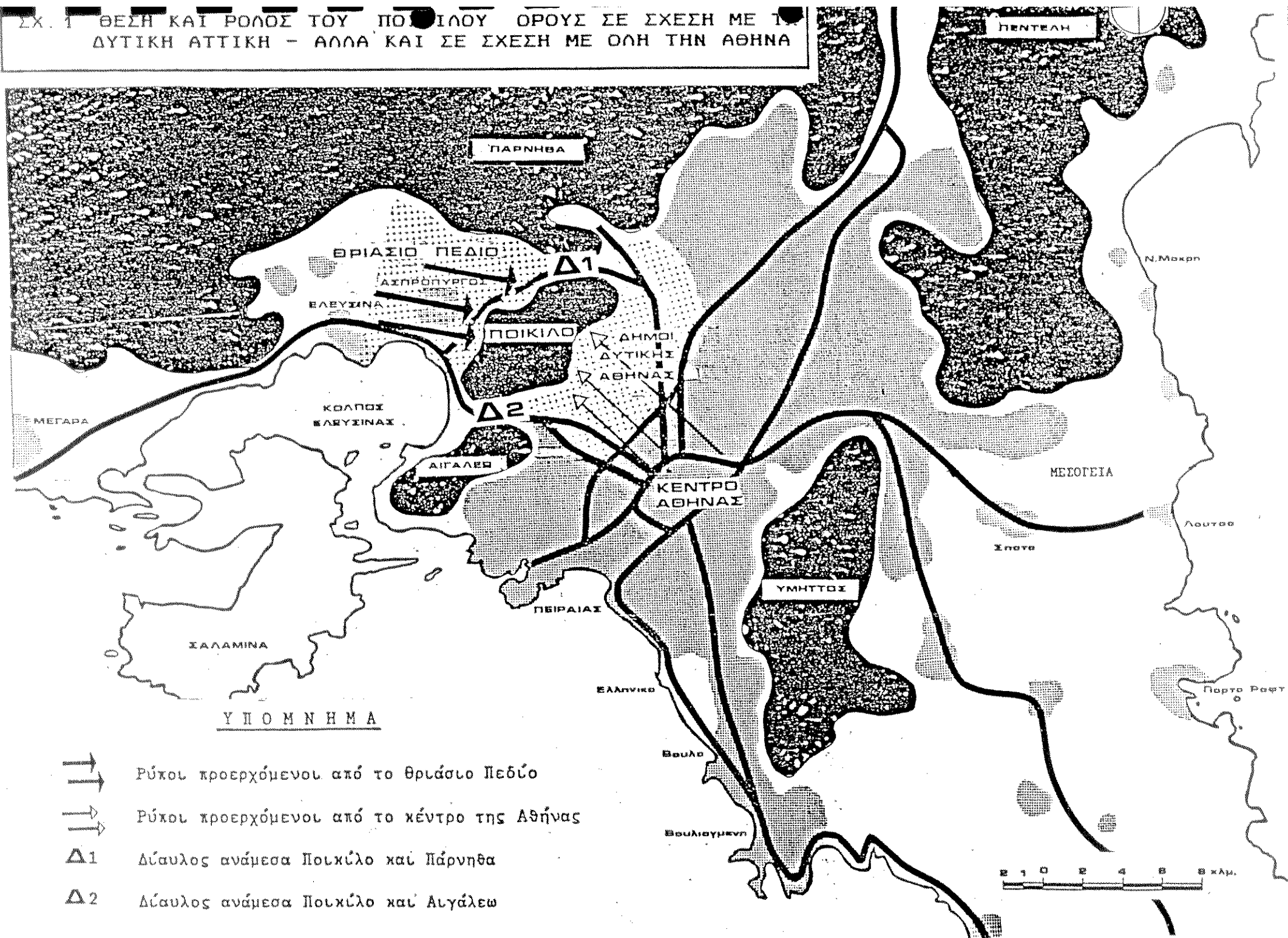
Σ. ΤΣΑΓΚΑΡΑΤΟΣ - Φ. ΧΡΥΣΟΛΟΥΡΗ-ΤΑΓΚΑΛΑΚΗ Ο.Ε. Κοδριγκτώνος 18 • Τηλ. 82201

1. Η ΜΕΛΕΤΗ ΤΟΥ ΠΟΙΚΙΛΟΥ ΟΡΟΥΣ (χάρτης Π.1).....	1
1.1 Το συμβατικό αντικείμενο	
1.2 Στόχοι της μελέτης	
1.2.1 Τα τρία επίπεδα εξυπηρέτησης των βασικών αναγκών	
1.2.2 Οι πραγματικές ανάγκες των κατοίκων	
1.2.3 Ο ρόλος του Ποικίλου - το περιβάλλον ζωής μας	
2. ΟΙ ΧΡΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΓΗΣ (χάρτης Π.2).....	4
2.1 Το πράσινο	
2.2 Το διαδημοτικό δευτεροβάθμιο Κέντρο Κοινωνικής ζωής Δυτικής Αθήνας	
2.3 Το υπερτοπικό κέντρο παιδικής αναψυχής - ψυχαγωγίας (Disney - land - Ποικιλοπαιχνιδούπολη)	
2.4 Δασική μικροαναψυχή	
3. ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ (χάρτης Π.3).....	10
3.1 Νέο πλήρες οικοσύστημα	
3.2 Η περιβαλλοντική εικόνα του βουνού σήμερα	
3.3 Η πρότασή μας για την περιβαλλοντική επέμβαση	
3.4 Ειδικότερα για το έδαφος και τα εδαφοβελτιωτικά	
3.5 Το νερό	
3.6 Χωροθέτηση των προτάσεών μας	
4. ΤΟ ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΤΟΥ ΠΟΙΚΙΛΟΥ (χάρτης Π.1).....	21
5. ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ (χάρτης Π.5.1).....	25
5.1 Υφιστάμενη κατάσταση κυκλοφοριακού δικτύου	
5.2 Οι προτάσεις μας	
5.2.1 Γενικά	
5.2.2 Ελεύθερες ταχείες λεωφόροι	
5.2.3 Βασικό αρτηριακό δίκτυο πόλης	
5.2.4 Δευτερεύον αρτηριακό δίκτυο πόλης	
5.2.5 Δίκτυο συλλεκτριών	
5.2.6 Είσοδοι στο βουνό	
5.2.7 Συγκοινωνιακό δίκτυο	
5.2.8 Η κυκλοφορία στο βουνό	
6. ΒΑΣΙΚΑ ΜΕΓΕΘΗ ΠΛΗΘΥΣΜΙΑΚΗΣ ΕΞΕΛΙΞΗΣ ΔΗΜΩΝ.....	35
7. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	39

ΧΑΡΤΕΣ Β' ΦΑΣΗΣ

Π.1	Ρυθμιστικό σχέδιο	(1 : 25.000)
Π.2	Χρήσεις γης	(1 : 10.000)
Π.3	Αναγνώριση περιβάλλοντος	(1 : 10.000)
Π.4	Πληθυσμιακά μεγέθη (πίνακας)	
Π.5.1	Δίκτυο μεταφορών-ευρύτερης περι洛χής	(1 : 25.000)
Π.5.2	Δίκτυο μεταφορών	(1 : 10.000)
Π.6.1	Περιοχή ειδικών παρεμβάσεων	(1 : 5.000)
Π.6.2	Περιοχή ειδικών παρεμβάσεων - ζώνες πρασίνου - αναψυχής - αθλητισμού - κοινωνικών λειτουργιών	(1 : 500)

ΣΧ. 1 ΘΕΣΗ ΚΑΙ ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΠΟΙΚΙΛΟΥ ΟΡΟΥΣ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΗ ΔΥΤΙΚΗ ΑΤΤΙΚΗ - ΑΛΛΑ ΚΑΙ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΟΛΗ ΤΗΝ ΑΘΗΝΑ

1. Η ΜΕΛΕΤΗ ΤΟΥ ΠΟΙΚΙΛΟΥ ΟΡΟΥΣ

1.1 ΤΟ ΣΥΜΒΑΤΙΚΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ

■ Συμβατικά καθορίζεται το θέμα της παρούσας μελέτης: "ΓΕΝΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ ΣΥΝΟΛΙΚΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ ΚΑΙ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΟΥ ΠΟΙΚΙΛΟΥ ΟΡΟΥΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΣΥΝΕΧΟΜΕΝΗΣ ΕΚΤΑΣΗΣ ΣΤΡΑΤΟΠΕΔΟΥ - Α". Η μελέτη μας ανατέθηκε από τον "Αναπτυξιακό Σύνδεσμο Δυτικής Αθήνας" (Α.Σ.Δ.Α.), το Δεκέμβριο του 1989. Όπως φαίνεται καθαρά και στους σχετικούς χάρτες, το Ποικίλον Όρος αποτελεί τμήμα του όρους Αιγάλεω. Σαν βασικός στόχος της μελέτης περιγράφεται στη σύμβαση: "η διεύρυνση των δυνατοτήτων αναψυχής για τους κατοίκους του Λειανοπεδίου και ιδιαίτερα των Δήμων της Δυτικής Αθήνας".

1.2 ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ

1.2.1 Τα τρία επίπεδα εξυπηρέτησης των βασικών αναγκών

■ Ήδη από την πρώτη φάση καθορίσαμε σα στόχο της μελέτης μας την εξυπηρέτηση των βασικών αναγκών των κατοίκων σε τρία επίπεδα:

- α. στην ίδια την "περιοχή μελέτης", στα 28.000 στρέμματα δηλαδή που καταλαμβάνει το Ποικίλον Όρος με τις λοφώδεις εξάρσεις του, τονίζοντας ιδιαίτερα την έκταση του στρατοπέδου Χαϊδαρίου.
- β. στην "περιοχή άμεσης επιρροής", μία ζώνη δηλαδή γύρω γύρω απ' το βουνό, όπου κατοικούν 700.000 Αθηναίοι. Η ζώνη αυτή, των Δήμων της Δυτικής Αθήνας και του Θριάσιου Πεδίου, αποτελεί το τμήμα της Αττικής που βρίσκεται σε άμεση επαφή με το Ποικίλο και, ένεκα τούτου, υφίσταται εντονότερα την θετική ή αρνητική επίδραση των όσων συμβαίνουν στην "περιοχή μελέτης".
- γ. στην "περιοχή ευρύτερης επιρροής" του ορεινού όγκου που μελετάμε, δηλαδή την πρωτεύουσα ολόκληρη, με τα 4 εκατομμύρια κατοίκους.

1.2.2 Οι πραγματιές ανάγκες των κατοίκων

■ Στην πρώτη φάση αποδόθηκε ιδιαίτερη σημασία στον καθορισμό των **πραγματιών αναγκών** των κατοίκων. Διαδικασία αριετά περίπλοκη σήμερα, όπου η καταναλωτική κοινωνία στην οποία ζούμε, με τους νόμους της ζούγκλας να κυριαρχούν, με τους μύριους κινδύνους που ελλοχεύουν για το περιβάλλον διαβίωσής τους, σπάνια επιτρέπει στον καθένα να βλέπει ξεκάθαρα τι είναι το πλιό αποφασιστικό για τη ζωή του, τη δική του και των παιδιών του. Όταν ισχύει τέτοιο κομφούζιο αξιών σήμερα, διαπιστώνει δυστυχώς κανείς ότι δεν είναι πάντα απαραίτητο νάχουν πλήρως συνειδητοποιηθεί τα **αληθινά** συμφέροντα των κατοίκων. Έτσι δεν είναι λίγοι οι απλοί άνθρωποι ή και υπεύθυνοι εκπρόσωποι τους, που επιδιώκουν να καλύψουν δευτερεύουσες "ανάγκες" τους, υπερδεμένοι στα κοντόφθαλμα κριτήρια της υπερκατανάλωσης και της ατομικής αντιπαράθεσης.

■ Όμως δεν μπορούμε απλώς να μιλάμε για ανάγκες, χωρίς να εξετάζουμε και τις **δυνατότητες** κάλυψής τους. Ούτε πάλι οι δυνατότητες είναι αντικειμενικά, μιá για πάντα, καθορισμένες. Ισα-ίσα, εξαρτιώνται αποφασιστικά από τη βαρύτητα, τη σημασία που δίνουν οι αρμόδιοι πολιτικοί και κοινωνικοί φορείς στο συγκεκριμένο παράγοντα. Χωρίς οι λόγοι γι' αυτό νάναι αποκλειστικά οικονομικοί, αλλά και γνωστικοί-επιστημονικοί-ψυχολογικοί-κοινωνικοί-πολιτικοί.

1.2.3 Ο ρόλος του Ποικίλου - το περιβάλλον ζωής μας.

■ Η επισταμένη διερεύνηση του θέματος "Ποικίλο Όρος", οδηγεί ολο και περισσότερο στη διαπίστωση ότι, ανάμεσα στα πολλά και σημαντικά που μπορεί να προσφέρει η αξιοποίηση του ορεινού αυτού όγκου, που οριοθετεί το λεκανοπέδιο της Αθήνας προς τα δυτικά, το ΒΑΣΙΚΟ είναι ο ρόλος που μπορεί να παίξει στη διαμόρφωση του περιβάλλοντος της Αθήνας. Ιδιαίτερα βέβαια στη διαμόρφωση του περιβάλλοντος της περιοχής άμεσης επιρροής του Ποικίλου, δηλαδή της Δυτικής Αττικής, (Δυτικής Αθήνας και Θριάσιου Πεδίου).

■ Ευτυχώς, τα τελευταία χρόνια, η καταφανής όξυνση των περιβαλλοντικών προβλημάτων (η ατμόσφαιρα-το κλίμα-το νέφος...) στην πρωτεύουσα μας έχει δημιουργήσει ένα κάποιο καινούργιο ψυχολογικό κλίμα. Έτσι υπάρχουν αυξημένες πιθανότητες να αντιμετωπιστούν και από τους αρμόδιους παράγοντες της πολιτείας με διαφορετικό μάτι και με διάθεση έντονης, πολύπλευρης προσπάθειας, οι σοβαρές δυσκολίες που αντιμετώπισε και θα αντιμετωπίσει αναγκαστικά η μετατροπή του Ποικίλου Όρους σε σημαντικό θετικό παράγοντα για την καταπολέμηση του νέφους στην Αθήνα.

Γιατί ο βασικός αυτός στόχος όχι μόνο επιβάλλεται να επιδιωχθεί με κάθε μέσο, αλλά, στηριγμένοι στις μέχρι τώρα προσπάθειες, στη σημερινή εμπειρία και στην πολύπλευρη επιστημονική διερεύνηση; Ξέρουμε ότι **μπορεί** να επιτευχθεί.

Η θετική επιρροή που μπορεί να υπάρξει από τη σωστή διαμόρφωση του Ποικίλου Όρους πάνω στο μικρο- και μεσοκλίμα, πάνω στο νέφος, στην πρωτεύουσα με τους μισούς σχεδόν κατοίκους της χώρας μας, τοποθετεί σε δεύτερη μοίρα όλες τις άλλες εξυπηρετήσεις που μπορεί να προσφέρει το βουνό αυτό, κι αν μην είναι αυτές διόλου ευκαταφρόνητες.

■ Το σημαντικό είναι ότι η ολοκλήρωση του βασικού στόχου, οι παρεμβάσεις που προτείνουμε, αποτελούν ταυτόχρονα την προϋπόθεση για την επίτευξη οποιουδήποτε από τους άλλους τρεις κυριότερους στόχους:

- τη μετατροπή του στρατοπέδου Χαϊδαρίου σε χώρο εξυπηρέτησης των **σημαντικότερων πολύπλευρων δευτεροβάθμιων κοινωνικών αναγκών** των κατοίκων όλων των δήμων της περιοχής.
- τη διαμόρφωση των 17 ανοιχτών πληγών του βουνού, των νεκρών πιά **λατομείων**, σε καταπράσινους τόπους αναψυχής, όπου μόνον πλούσια ψηλή βλάστηση, (δέντρα στο συντριπτικό ποσοστό της έκτασής τους) μπορεί να φιλοξενεί τις κοινωνικές λειτουργίες που θα επιλεγούν αυστηρά και με περιβαλλοντικά κριτήρια.
- τη δημιουργία αρκετών **πόλων δασικής μικροαναψυχής** σε διάφορα, σωστά επιλεγμένα σημεία του βουνού, πάντα μέσα σε κατάφυτο, ζωντανό, φιλόξενο περιβάλλον.

Μετά τα παραπάνω γενικά στοιχεία που οριοθετούν τόσο το ρόλο και τη σημασία του Ποικίλου, όσο και τους βασικούς στόχους της παρέμβασής μας, θα αναφερθούμε αναλυτικά στις προτάσεις μας.

ΤΟ ΣΤΡΑΤΟΠΕΔΟ
ΧΑΪΔΑΡΙΟΥ

ΕΚΤΑΣΗ ΔΙΕΚΔΙΚΟΥΜΕΝΗ
ΑΠ' ΤΗ ΜΟΡΦΗ ΑΜΙΑΣ

ΑΔΟΧΗΛΟ ΜΟΡΦΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
ΚΑΙ ΤΩΡΑ ΡΟΔΟΣ. ΓΗΡΕΑ
"ΑΡΗ ΠΕΤΡΟΥΒΑΝΗ"

ΣΑΦΗ ΒΥΧΙΑΤΡΕΙΟ

ΑΔΟΧΗΛΟ
ΧΑΪΔΑΡΙΟΥ

ΕΤΡΑΤΟΠΕΔΟ
ΧΑΪΔΑΡΙΟΥ
ΠΕΔΙΑ ΒΟΑΝΗ

ΚΟΡΥΦΗ
ΚΑΚΚΑΝΤΑΝΗ

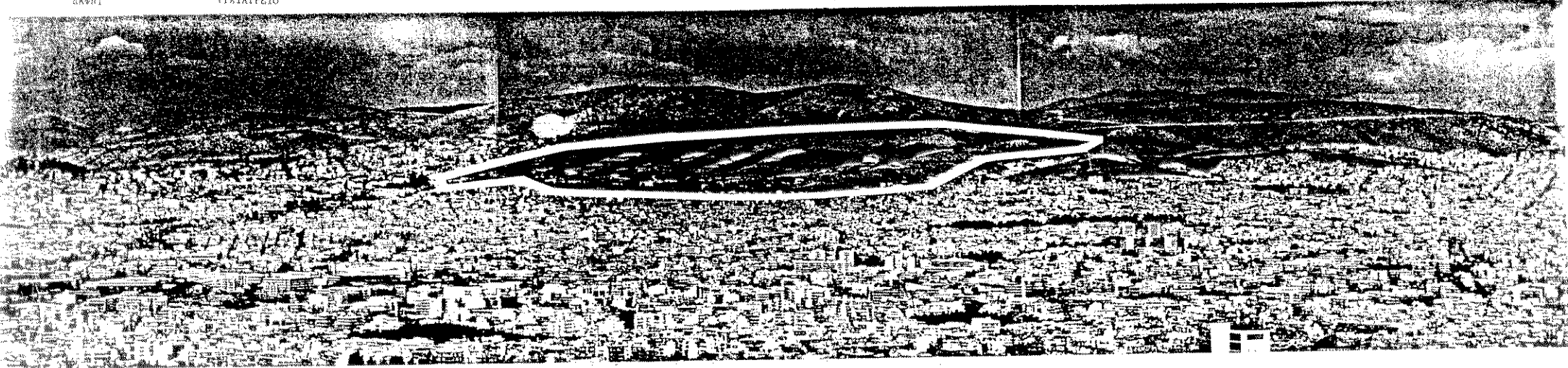
ΡΕΜΑΤΙΑ
ΧΑΪΔΑΡΙΟΥ

ΑΔΟΧΗΛΟ ΠΡΩΗΝ ΜΑΑΤΕΙΤΑ
ΙΔΙΟΚΤΗΤΕΙΑ ΕΒΝ. ΤΡΑΡΕΖΑΙ

ΠΕΡΙΟΧΗ ΦΟΙΝΙΚΑΣ
ΠΡΩΗΝ ΑΔΟΧΗΛΟ ΔΕΤΗ

ΑΔΟΧΗΛΟ
ΠΡΩΗΝ ΒΑΙΟΥ

ΕΠΙΧΡΗΜΑΤΩΜΕΝΟ
ΑΔΟΧΗΛΟ
ΠΡΩΗΝ ΓΑΤΟΥ

ΑΙΓΑΛΕΟ

ΧΑΪΔΑΡΙ

ΠΕΡΙΣΤΕΡΙ

ΖΑΧΑΡΙΤΣΑ
ΥΠΟΔΕΤΗ ΚΟΡΥΦΗ
ΣΟΚΙΑΟΥ

ΑΔΟΧΗΛΟ
ΠΡΩΗΝ ΜΑΡΑΛΑΗ
ΒΕΛΤΡΟ ΒΕΤΡΑΙ

ΑΔΟΧΗΛΟ
ΑΓ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ
ΠΕΤΡΟΥΒΑΝΗ

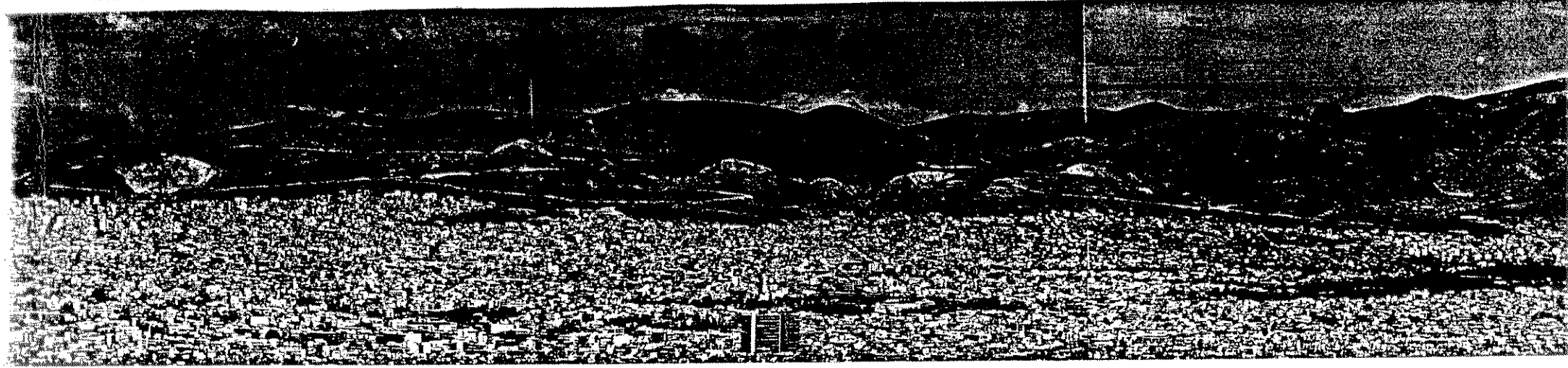
ΑΔΟΧΗΛΟ
ΠΡΩΗΝ ΤΣΙΓΚΟΥ

ΑΔΟΧΗΛΟ
ΠΡΩΗΝ ΜΟΥΣΑΜΑ ΑΔΟΧΗΛΟ ΠΡΩΗΝ
ΑΓ. ΑΔΟΤΕΧΝΙΚΗ &
ΑΚΥΩΝ ΝΕΚΡΟΤΑΦΕΙΟ

ΑΔΟΧΗΛΟ
ΠΡΩΗΝ ΑΝΑΓΝΕΤΑΧΗ

ΕΚΤΑΣΗ
ΔΙΕΚΔΙΚΟΥΜΕΝΗ
ΑΡΟ ΓΚΑΤΗ

ΠΡΩΗΝ ΑΔΟΧΗΛΟ ΚΑΜΑΤΕΡΟΥ
ΤΩΡΑ ΑΒΑΝΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ

ΠΕΤΡΟΥΒΑΝΗ

ΑΓ. ΑΝΑΓΓΥΡΟΙ

ΝΕΑ ΑΙΔΩΙΑ

ΚΑΜΑΤΕΡΟ

ΑΝΘ. ΑΙΔΩΙΑ

ΖΕΦΥΡΙ

Από τον Πρωτότυπο Σχέδιο...

2. ΟΙ ΧΡΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΓΗΣ (βλ. χάρτη Π.2)

2.1 Το Πράσινο

• Το Ποικίλο δεν μπορεί παρά να αντιμετωπισθεί σαν ένα ενιαίο σύμπλεγμα λειτουργιών, που, μετά από μία ολοκληρωμένη οικολογική επαναφορά του, μέσα από παρέμβαση ευρείας κλίμακας, θα λειτουργήσει σαν πνεύμονας πρασίνου, με διευρυμένες θετικές επιπτώσεις στην καταπολέμηση του νέφους και την εξέλιξη του μικροκλίματος για ολόκληρο το Λεκανοπέδιο.

Με αυτή την έννοια κάθε χωροθετημένη χρήση, μικρής ή μεγάλης κλίμακας, προϋποθέτει την ολοκληρωτική αναδάσωση - το πρασίνισμα - του ορεινού όγκου, γιατί η κύρια και βασική χρήση του Ποικίλου είναι το Πράσινο. Με το πράσινο παρεμβαίνει δυναμικά και αποτελεσματικά στη βελτίωση του περιβάλλοντος στο Λεκανοπέδιο και δημιουργεί τις προϋποθέσεις για τη μετατροπή του σε μεγάλο ελεύθερο κοινόχρηστο χώρο, τόπο δημιουργίας και καλλιέργειας των κοινωνικών δραστηριοτήτων, για τη Δυτική Αθήνα.

Αλλωστε όλες οι χρήσεις που χωροθετούμε αφορούν δραστηριότητες που λειτουργούν και συνδυάζονται με το πράσινο, προϋποθέτοντας την ύπαρξή του. Όλες αυτές οι δραστηριότητες καταλαμβάνουν πολύ μικρή (ποσοτικά) έκταση, σε αντίθεση με τη δενδροφύτευση του βουνού που είναι καθολική, ενώ ταυτόχρονα καθιστούν το πράσινο λειτουργικό, αφού δημιουργούν πόλους έλξης των κατοίκων για να επισκεφθούν το διαμορφωμένο περιβάλλον πρασίνου. Με τον τρόπο αυτό το Πράσινο, ως χρήση, δεν παρεμβαίνει μόνο ευεργετικά στη ριζική βελτίωση των συνθηκών του περιβάλλοντος, αλλά ταυτόχρονα μετατρέπει το Ποικίλο σε μεγάλο Κοινόχρηστο Χώρο ενοποιώντας το περιστατικό - ψηλό πράσινο - με τον αστικό ιστό.

2.2 Το Διαδημοτικό Δευτεροβάθμιο Κέντρο Κοινωνικής Ζωής Δυτικής Αθήνας

• Μέσα στο πράσινο χωροθετούμε τις δύο άλλες βασικές χρήσεις, που το μετατρέπουν σε λειτουργικό κοινόχρηστο πόλο κοινωνικής δραστηριότητας.

- ΤΟ ΔΙΑΔΗΜΟΤΙΚΟ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΟ ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΖΩΗΣ ΤΗΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΘΗΝΑΣ

- ΤΟ ΥΠΕΡΤΟΠΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΑΝΑΨΥΧΗΣ - ΨΥΧΑΓΩΓΙΑΣ (τύπου "Disneyland")

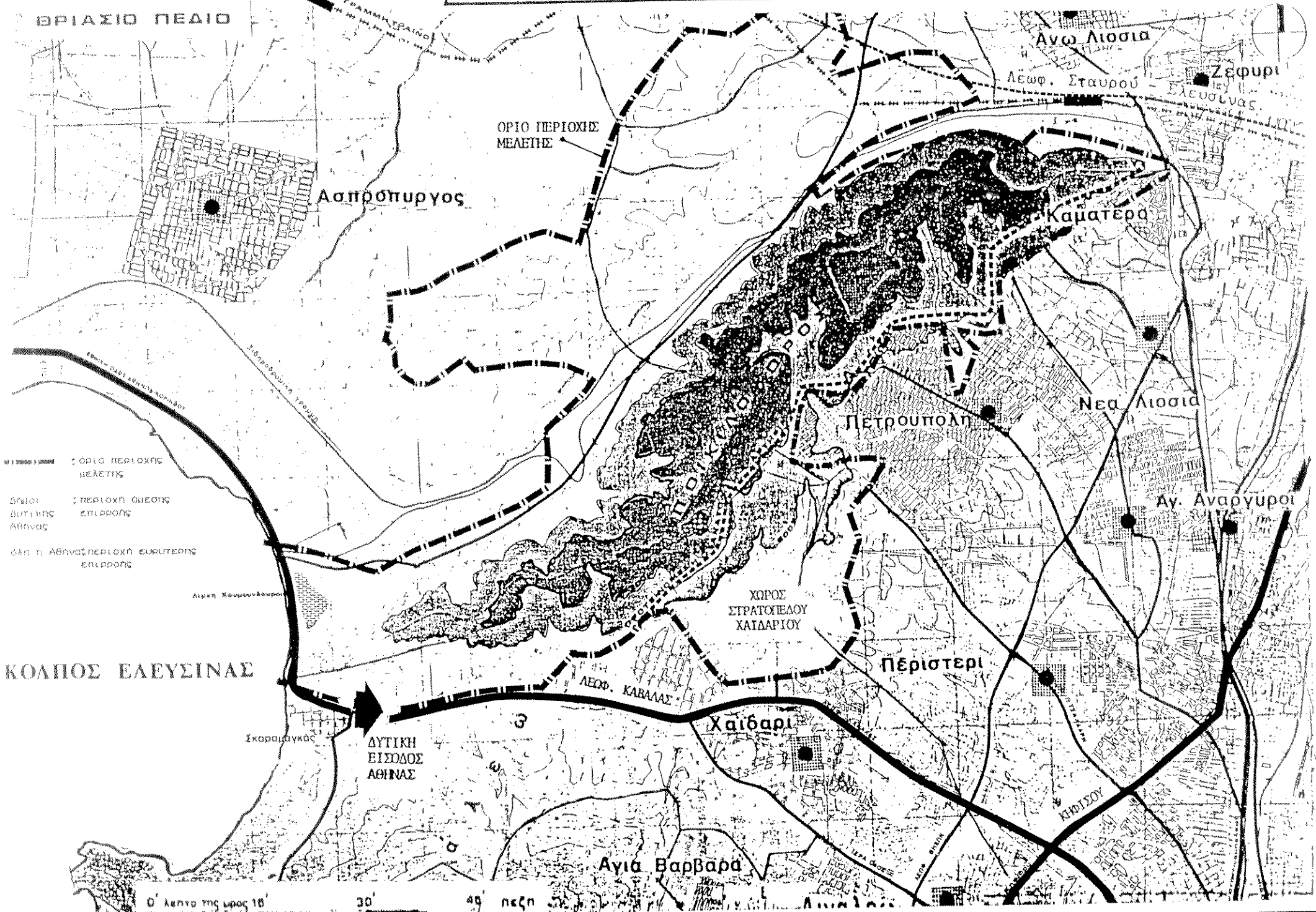
Συνκλειριμένα, τα 3600 στρέμματα, που καταλαμβάνουν σήμερα στο "στρατόπεδο του Χαϊδαρίου" το ΚΕΔΒ και το ΚΕΒΟΠ, θα μπορούσαν να αντιμετωπίσουν αποτελεσματικότερα την εξυπηρέτηση των πολύπλευρων δευτεροβάθμιων κοινωνικών αναγκών των Δήμων Δυτικής Αθήνας και την απαραίτητη αναβάθμιση της ποιότητας ζωής. Βασική προϋπόθεση η απομάκρυνση του "Κέντρου Διαβιβάσεων" και του "Κέντρου Εκπαιδύσεως... Βαρέων Οπλων Πεζικού".

▪ Η περιοχή καλύπτει όλες τις προδιαγραφές για να πετύχει απόλυτα σαν "κέντρο κοινωνικής ζωής" δευτεροβάθμιας αυτοδιοίκησης : διαθέτει έκταση ποσοτικά και ποιοτικά τέλεια, βρίσκεται σ' επαφή με τα 28.000 στρ. του εν δυνάμει μελλοντικού πράσινου πύμωνα της πρωτεύουσας, κατέχει θέση στην καρδιά της ιδιαίτερα υποβαθμισμένης Δυτικής Αθήνας με τους 700.000 κατοίκους (για της οποίας την αναβάθμιση μιλάν όλα τα Συνέδρια και οι επίσημοι και ανεπίσημοι σχεδιασμοί - χωρίς ποτέ να προταθεί κάτι χειροπιαστό και αποτελεσματικό...), έχει ιδιαίτερη ανθρώπινη - πολιτιστική αξία γιατί είναι δεμένη με τις ιστορικές μνήμες από τον αγώνα και τα δεινά του ελληνικού λαού τον καιρό της κατοχής...

Οι ποικίλες λειτουργίες του κέντρου (διοίκηση - αυτοδιοίκηση, εμπόριο, πράσινο υψηλής ποιότητας, ελεύθερος μαζικός αθλητισμός, εκπαίδευση - μόρφωση, αναψυχή - πολιτιστικές εκδηλώσεις - ψυχαγωγία, υγεία - πρόνοια - περίθαλψη, τόποι τριτογενή τομέα εργασίας, παράλληλα με την άρτια κάλυψη των δευτεροβάθμιων κοινωνικών αναγκών των κατοίκων της Δυτικής Αθήνας, θα συντείνει και στην επιδιωκόμενη αποκέντρωση του προβληματικού πλέον κέντρου της πρωτεύουσας, του οποίου θα αποτελέσει το πρώτο συνεργαζόμενο ("σύμμαχο") υπερδημοτικό κέντρο της Αθήνας των 4.000.000 κατοίκων

▪ Ακόμη, επειδή η δομή της περιοχής των Δήμων Δυτικής Αθήνας καθορίζεται από τη σχέση "κατοικία - τόπος εργασίας και κοινωνική εξυπηρέτηση - δίκτυο κυκλοφορίας και συγκοινωνίας", η δημιουργία του δευτεροβάθμιου κέντρου ολόπλευρης κοινωνικής εξυπηρέτησης στο σημερινό στρατόπεδο Χαϊδαρίου θα επηρεάσει καθοριστικά τη μελλοντική δομή της περιοχής άμεσης επιρροής.

ΣΧ. 3 ΠΕΡΙΟΧΗ ΜΕΛΕΤΗΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΧΗ ΑΜΕΣΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ

Πρώτον γιατί οι χιλιάδες κάτοικοι δυτικής Αθήνας, οι οποίοι συρρέουν στο κέντρο της Αθήνας (που αποτελεί τώρα απομειωτικά το δευτεροβάθμιο κέντρο εξυπηρέτησης τους) θα πηγαίνουν στο δικό τους κέντρο, το σημερινό στρατόπεδο. Και, δεύτερον, πάλι στους κοινωνικά εξυπηρετούμενους στο δευτεροβάθμιο αυτό κέντρο κοινωνικής ζωής, θα είναι και οι εκεί εργαζόμενοι στον τριτογενή, αλλά και πιθανότατα στο δευτερογενή τομέα.

Για τους παραπάνω λόγους χωροθετούμε το Διαδημοτικό Δευτεροβάθμιο Κέντρο Κοινωνικής Ζωής της Δυτικής Αθήνας στο χώρο του στρατοπέδου Χαΐδαρίου".

2.3 Το υπερτοπικό κέντρο παιδικής αναψυχής - ψυχαγωγίας ("Πολικίλο-παιχνιδούπολη")

▪ Αντίστοιχα, στα λατομεία "πρώην Μουσαμά" και "πρώην Ασφαλοτεχνική - Αθηνών" προτείνουμε τη δημιουργία υπερτοπικού κέντρου παιδικής αναψυχής - ψυχαγωγίας, τύπου Disneyland. Για τη χωροθέτηση αυτή λήφθηκε υπόψη η μεγάλη έκταση και η κεντροβαρική θέση των λατομείων στον ορεινό όγκο, η ομαλή βατότητα, η ωραία θέα, η ιδιαίτερα εντυπωσιακή φυσική και γεωλογική διαμόρφωση, η δυνατότητα άμεσης κυκλοφοριακής σύνδεσης της χρήσης και από τις δύο μεριές του βουνού με το γειτονικό υπερτοπικό κυκλοφοριακό άξονα της Σταυρού - Ελευσίνας.

Η χρήση που προβλέπουμε θα καλύψει μια βασική ανάγκη της περιοχής, αλλά και ολόκληρου του λεκανοπεδίου, και ταυτόχρονα θα μετατρέψει σε λειτουργικό δυναμικό πόλο έλξης όλο το βόρειο τμήμα του βουνού.

▪ Οι υπαίθριες εγκαταστάσεις της παιδικής αναψυχής θα καταλαμβάνουν ένα μικρό τμήμα του πυθμένα των λατομείων (περίπου το 20%), ενώ όλη η υπόλοιπη έκταση θα καλύπτεται από πράσινο, με ιδιαίτερη προσοχή στη διατήρηση του σπάνιου τοπίου. Επισημαίνουμε πως η διαμόρφωση των λατομείων αυτών, εκτός του ότι τα μετατρέπει σε πόλους ζωής και δραστηριότητας, απομαθιστά περιβαλλοντικές πληγές που δίνουν σήμερα στο βουνό μια ιδιαίτερα αρνητική εικόνα υποβάθμισης.

• Οι τρεις χρήσεις που περιγράψαμε, το Πράσινο - το Δευτεροβάθμιο Κέντρο Εξυπηρέτησεων - το Κέντρο Παιδικής Αναψυχής, αποτελούν τον βασικό άξονα παρέμβασης στο βουνό, για να μετατραπεί σε ένα λειτουργικό πόλο πρασίνου και αναβάθμισης του περιβάλλοντος και της καθημερινής ποιότητας ζωής των κατοίκων της Δυτικής Αθήνας.

2.4 Δασική μικροαναψυχή

• Παράλληλα με τις παραπάνω χρήσεις προτείνουμε τη δημιουργία, στο πράσινο, ζωνών μικροαναψυχής σε επιλεγμένα σημεία.

Κριτήρια για την επιλογή αυτών των σημείων αποτέλεσαν:

- τα μορφολογικά χαρακτηριστικά κάθε θέσεως (επιπεδότητα, φυσικό περιβάλλον κ.λ.π.)
- η αξιοποίηση υφιστάμενων αρχαιολογικών εχνών
- η δυνατότητα προσπέλασης σε κάθε θέση με δίκτυο πεζοδρόμων
- η διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος και του φυσικού τοπίου.

• Σκοπός των παραπάνω χώρων μικροαναψυχής είναι να δίνεται η ευκαιρία στους κατοίκους - κυρίως των γειτονικών περιοχών, αλλά και ολόκληρου του λεκανοπεδίου - να βρίσκονται σε περιβάλλον τέτοιο που να πρεμούν και να ξεκουράζονται σε φυσικό ή όσο το δυνατόν καθαρότερο βουνίσιο ή δασικό αέρα. Για να εξυπηρετηθεί σωστά η επιδίωξη του σκοπού αυτού, πρέπει απαραίτητα να τηρηθούν ορισμένες βασικές αρχές για την οργάνωση των χώρων αναψυχής.

Έτσι, προτείνουμε ένα σύνολο χώρων μικροαναψυχής, κατά μήκος του βουνού, σε επίπεδα τμήματα τους ("πλατώματα") που θα αποτελούν χώρους διημέρευσης, ήπιων μορφών υπαίθριας αναψυχής, παιχνιδιού, γιορτής, θα διαθέτουν άνετη προσπέλαση, θα συνδέονται με δίκτυο πεζοδρόμων, και θα είναι εξοπλισμένοι με παροχή ύδατος και εγκαταστάσεις υγιεινής.

Συγκεκριμένα στους χώρους αυτούς θα υπάρχουν εγκαταστάσεις (ειδικές μικροκατασκευές) για ημερήσια αναψυχή (pic - nic), υπαίθρια γεύματα, χώρους άθλησης και παιχνιδιού (μονοπάτια

άθλησης στο φυσικό περιβάλλον - χωρίς εγκαταστάσεις), χώρους υγιεινής κ.λ.π.. Παράλληλα, στην πρόταση περιλαμβάνουμε ήδη διαμορφωμένες κοινωφελείς εγκαταστάσεις όπως :

- τη μετατροπή του πρώην λατομείου "Μαρασλή" σε υπερτοπικό πολιτιστικό κέντρο - το θέατρο Πέτρας - Η χωροθέτηση του θεάτρου Πέτρας, η λειτουργία και η αιτινοβολία του συμπληρώνουν τις δικές μας προτάσεις και συνδυάζονται με τον καλλίτερο τρόπο, δια μέσου του Άλσους Αγ. Δημητρίου και το "Τριεθνές", με το κέντρο παιδικής αναψυχής, ενώ συμβάλλει στη συνολική αξιοποίηση του Ποικίλου και τη μετατροπή του σε υπερτοπικό λειτουργικό πόλο πρασίνου. Η δική μας πρόταση προσπαθεί να ενσωματώσει περιβαλλοντικά το θέατρο Πέτρας, και να το συνδέσει, με το βουνό.

- τη μετατροπή του πρώην λατομείου "Γρηγορίου" (Πετρούπολη) σε αθλητικό κέντρο, με τη συμπλήρωση (σύμφωνα με τη δική μας πρόταση) της απαραίτητης δένδροφυτείας του χώρου που περιβάλλει τις αθλητικές εγκαταστάσεις.

- τη μετατροπή του πρώην λατομείου "Τσίγιου" (Πετρούπολη - Άλσος Αγ. Δημητρίου) σε χώρο αθλητικών ειδηλώσεων, παιδικής χαράς κ.λ.π., με τη συμπλήρωση της απαραίτητης δένδροφύτευσης του χώρου.

- τη μετατροπή του πρώην λατομείου "Δέση" (στο Φοίνικα Περιστερίου) σε μικρό θέατρο και χώρο αθλητικών δραστηριοτήτων.

- τη μετατροπή του πρώην λατομείου "Μουσαμά" (στο Καματερό) σε αθλητικό κέντρο.

▪ Όλα τα υπόλοιπα λατομεία, αλλά και αυτά που αναφέραμε (εκτός του θεάτρου Πέτρας), ανεξάρτητα από την κοινωφελή λειτουργία που φιλοξενούν, πρέπει απαραίτητα να καλύπτονται από πράσινο, στο 80% έως της επιφάνειας του πυθμένα τους, λαμβανομένου υπόψη ότι τα πρανή στις πλαγιές με μεγάλη δυσκολία μπορούν να πρασινίσουν, ένεκα των κλίσεων. Το πράσινο πρέπει να περιλαμβάνει σε μεγάλο ποσοστό μεγάλα δέντρα, μαζί με τους θάμνους και τους πόες που θα διαμορφώσουν επιστημονικά σχεδιασμένο σωστό υπόροφο, (μειώνοντας αποφασιστικά το ποσοστό της σημερινής θαμνώδους και πώδους βλάστησης, με κύριο αντιπρόσωπο την ασφάγια). Ο σχεδιασμός θα προβλέπει την όλη διαμόρφωση του τοπίου, τις πεζούλες, το νερό, τα καθίστικά, κ.λ.π..

Σε όλες τις παραπάνω χρήσεις που αναφέρθηκαν η προσπάθεια πραγματοποιείται από ασφαλτοστρωμένο τοπικό δρόμο που διατρέχει κατά μήκος το βουνό, και συνδέεται με το κεντρικό κυκλοφοριακό δίκτυο (αρτηρίες, συλλεικτήριες) και τον αστικό ιστό με τις "εισόδους" που προβλέπουμε. Η σύνδεση των χρήσεων με το τοπικό δίκτυο γίνεται με πεζοδρόμους, ενώ παράλληλα προτείνουμε δίκτυο πεζοδρόμων που τις συνδέει με όλες τις περιοχές του βουνού και μεταξύ τους.

Ειδικότερα για την κατανόηση του αντίστοιχου χάρτη θα θέλαμε να προσθέσουμε :

α. δεν καθορίσαμε ζώνη που πρέπει να εξαιρεθεί από την ανάπτυξη, με το σκεπτικό πως με την πρόταση μας θεωρούμε πως έχουμε καθορίσει ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο ανάπτυξης του βουνού, που συνδυάζεται με την προστασία και ανάδειξη του περιβάλλοντος.

β. τις χρήσεις εμπορίου - υπηρεσιών - τουρισμού - αναψυχής, τις συμπεριλαμβάνουμε στο β' βόθμιο κέντρο εξυπηρέτησεων.

γ. θεωρούμε περιοχή κατάλληλη για παρέμβαση όλες τις περιοχές όπου χωροθετούμε συγκεκριμένες χρήσεις, με σκοπό την ανάπλαση και εξυγίανσή της και στόχο τη λειτουργικότητα του πρασίνου και σε προέκταση του ίδιου του βουνού. Αντίστοιχα αυτές οι περιοχές προσδιορίζουν και τους χώρους που απαιτούν απαραίτητα έργα υποδομής.

δ. χαρακτηρίσαμε ζώνες περιβαλλοντικής εξυγίανσης και αναβάθμισης όλες τις περιοχές που σήμερα καταλαμβάνονται από χρήσεις ανεπιθύμητες που πρέπει να απομακρυνθούν και να διαμορφωθούν σύμφωνα με τις προτάσεις μας. Τέτοιες χρήσεις είναι τα στρατόπεδα, τα ανενεργά λατομεία, η χωματερή, ο ΟΔΔΥ, η ΒΙΟΠΑ Τσαβερδέλας, το camping των τσιγγάνων. Ιδιαίτερα στο δίαυλο ανάμεσα στην Πάρνηθα και το Ποικίλο (το βασικό άνοιγμα που ενώνει το θρήσσιο με το Λεκανοπέδιο Αθήνας) είναι άμεσης προτεραιότητας η περιβαλλοντική εξυγίανση, που θα πραγματοποιηθεί με την απομάκρυνση των ανεπιθύμητων οχλουσών χρήσεων (χωματερή, ΟΔΔΥ, στρατόπεδα) και τη δένδρωψή του σύμφωνα με τις προτάσεις μας.

3. ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ (χάρτης Π.3)

3.1 Νέο πλήρες οικιακό σύστημα

■ ΟΛΕΣ οι προτάσεις μας για το περιβάλλον, στην περιοχή μελέτης, συμπυκνώνονται και εστιάζονται στο στόχο να δημιουργηθεί νέο πλήρες οικιακό σύστημα στο Ποικίλο. Η δημιουργία περιστασιακού, λειτουργικού, πράσινου στον ορεινό όγκο έχει θετική επιρροή πάνω στο μικρο - και μέσο - κλίμα, στο νέφος, στο περιβάλλον της πρωτεύουσας και αμεσότερες ευεργετικές επιδράσεις στη Δυτική Αθήνα.

Η πρότασή μας εκμεταλλεύεται τη θέση του Ποικίλου, που έχει στρατηγική σημασία, γιατί βρίσκεται ανάμεσα από το Λεκανοπέδιο της Αθήνας και το Θριάσιο Πεδίο και το μετατρέπει : Από γυμνό (κατά 90%) βράχο που βρίσκεται ανάμεσα στους ρύπους που προέρχονται από το Θριάσιο Πεδίο και τους ρύπους από το κέντρο της Αθήνας σε υπερτοπικό πόλο πρασίνου - πνεύμονα αναπνοής - βασικό παράγοντα επιρροής του περιβάλλοντος και του μικροκλίματος και πόλο υπερδημοτικής μικροαναψυχής.

■ Πριν αναφερθούμε αναλυτικά στην πρότασή μας για την ουσιαστική παρέμβαση στο περιβάλλον, που αποτελεί η αναδάσωση του, θα παραθέσουμε περιληπτική περιγραφή της σημερινής του κατάστασης.

3.2 Η περιβαλλοντική εικόνα του Βουνού σήμερα.

■ Η κατάσταση του Ποικίλου Όρους σήμερα δεν είναι πολύ ευνοϊκή: στο 90% της έκτασής του εμφανίζεται γυμνός βράχος, σε ασβεστολιθικά κυρίως πετρώματα, όπου, ένεκα και της παρουσίας μεγάλων σχισμών, δεν συγκρατείται το νερό. Λόγω της καταστροφής της προστατευτικής βλάστησης από πολύν καιρό και της έντονης διάβρωσης, το έδαφος (τύπου terra rossa, με αργιλώδη υφή και φτωχό σε οργανικές ουσίες) παρουσιάζεται διακεικομμένο και περιορίζεται κυρίως στις κοιλάδες μεταξύ των βράχων και στις σχισμές.

Ο γυμνός όγκος του Ποικίλου δεσπόζει των δυτικών συννεμιών και επηρεάζει ποικιλότροπα τις κλιματικές συνθήκες και την κατάσταση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης, τόσο σ' αυτές όσο και ευρύτερα. Η αρνητική του λειτουργία έγκειται στο ότι, λόγω καρστικής, ασβεστολιθικής σύστασης των πετρωμάτων και περιορισμένης φυτοκάλυψης, αποτελεί ένα τεράστιο συσσωρευτή θερμότητας. Για τους ίδιους λόγους, λειτουργεί σαν σφουγγάρι που έλκει υγρές αέριες μάζες από τα Β. προάστια, μέσω του φαινομένου της οριζόντιας μεταφοράς. Οι υγρές μάζες κατέρχονται με τα καθοδικά ρεύματα προς το δομημένο χώρο, όπου συσσωρεύονται αυξάνοντας τη σχετική υγρασία της ατμόσφαιρας, κυρία τις θερμές ώρες της ημέρας.

Το μικρό σημερινό ποσοστό φυτοκάλυψης δεν έχει ουσιαστικά καμιά θετική επίδραση στις κλιματικές συνθήκες της άμεσης περιοχής επιρροής. Από στοιχεία αθημοσίευτης πτυχιακής μελέτης, υπό την εποπτεία του Εργαστηρίου Γεωργικής Μετεωρολογίας της Α.Γ.Σ.Α., μόνο μία πυκνοφυτεμένη με πεύκα περιοχή στο βουνό, πάνω από την Πετρούπολη, έχει θετικές επιπτώσεις στο δομημένο χώρο στα κατάντη. Οι φρυγανότοποι και η αραιή και χαμηλή δεντροφύτευση δεν έχουν καμιά επίδραση.

■ Οι μέχρι τώρα προσπάθειες αναδάσωσης (από το 1977 κυρίως) έχουν επιτύχει σε πολύ μικρό βαθμό, με ιδιαίτερο χαρακτηριστικό τη νανώδη μορφή που εμφανίζουν τα δενδρύλλια, 10 χρόνια μετά τη φύτευσή τους! Οι λόγοι είναι πολλοί: έλλειψη εμπειρίας για αναδάσωση σε μεγάλη κλίμακα σε τόσο δυσμενείς εδαφικές-κλιματικές συνθήκες, έλλειψη νερού, η βοοική, η πιτυοκάμψη, ανύπαρκτη βελτίωση εδαφικών συνθηκών, έλλειψη μόνιμης καλλιεργητικής φροντίδας και, πάνω απ' όλα, τρομακτικά περιορισμένες πιστώσεις.

■ Η μελέτη μας έριξε μεγάλο βάρος στην πολυ-επιστημονική διερεύνηση των λόγων για την αρνητική αυτή εικόνα του Ποικίλου Όρους, και στις επιπτώσεις της πάνω στο περιβάλλον και το κλίμα της Αθήνας και ιδιαίτερα της Δυτικής Αττικής (νέφος κλπ.), όπως π.χ.:

- επιρροή επέκτασης τσιμέντου και γυμνού βράχου στην εμφάνιση "θερμικής νησίδας" και τη μείωση ταχύτητας ανέμου
- μηχανισμοί απομάκρυνσης ρύπων απ' την ατμόσφαιρα
- μείωση δυνατότητας διασκορπισμού της ρύπανσης και φαινόμενο "αστικού θερμοκηπίου"
- ρόλος δάσους για την απομάκρυνση ρύπων και συγκράτηση στερεών

- σωματιδίων.
- φυσιομηχανική, βιοχημική και απορρυπαντική δράση δάσους.
 - σημασία περασμάτων (δίαυλος "αυχένας Καματερού" ή "Δέμας" ανάμεσα Πάρνηθα και Ποικίλο, δίαυλος Δαφνί) στο σχηματισμό της τελικής ροής του ανέμου στην Αθήνα.

3.3 Η πρότασή μας για την περιβαλλοντική επέμβαση στο βουνό :

■ Πρωταρχικός στόχος της πρότασής μας είναι η οικολογική επαναφορά του Ποικίλου Όρους, που μπορεί να επιτευχθεί μόνο μέσα από παρέμβαση ευρείας κλίμακας, η οποία θα απαιτήσει σημαντικούς οικονομικούς πόρους και χρόνο. Μετά από ολοκληρωμένη εδαφολογική-βλαστητική και φυσιογραφική ανάλυση, θα πρέπει να ακολουθήσουν οι αναδασωτικές εργασίες, με βάση συγκεκριμένο σχέδιο και πρόγραμμα. Η χρονική διάρκεια των φάσεων πραγματοποίησης θα εξαρτηθεί καθοριστικά από το ρυθμό χρηματοδότησης. Άμεσα πρέπει πάντως να αποικιστεί η βροχή. Η **πρότασή** μας προβλέπει 5 κατηγορίες επέμβασης, με βάση τους συντελεστές περιβάλλοντος της περιοχής (εδαφολογικούς, υδρολογικούς κ.λ.π.), καθώς και τις προτεραιότητες στις ανάγκες των Δήμων της περιοχής και της καταπολέμησης του νέφους :

A. ΕΛΑΧΙΣΤΗ ΒΕΛΤΙΩΤΙΚΗ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ στις νησίδες υφιστάμενου ικανοποιητικού δάσους (κλάδεμα-αραίωμα-καταπολέμηση κάμπιας-εξυπηρέτησεις δασικής μικροαναψυχής...)

B. ΑΜΕΣΗ ΠΛΗΡΗΣ ΑΝΑΔΑΣΩΣΗ στις ειτάσεις απόλυτης προτεραιότητας, μετά από επιχωμάτωση-λίπανση και άρδευση από δίπτυο δεξαμενών. Κριτήρια επιλογής προτεραιοτήτων:

- άμεση γειτνίαση με τις ζώνες κατοικίας - το στρατόπεδο Χαΐδαριου - το αποψιλωμένο (και επαπειλούμενο) σιοπευτήριο - τα λατομεία - ζώνες κατά μήκος των δρόμων στο βουνό - ζώνες που θα έχουν ιδιαίτερη επιρροή στη διαμόρφωση ανασιουφιστικών ρευμάτων αέρα, την παρεμπόδιση θερμοκρασιακών αναστροφών και τη διάχυση και αραίωση των ρύπων ... - βαθμός καταλληλότητας εδαφικών συνθηκών και υδρολογικών δυνατοτήτων και κλίσεων - ο δίαυλος "Καματερό" ή "Δέμας" ανάμεσα Ποικίλο και Πάρνηθα...

Γ. ΑΜΕΣΗ ΕΠΕΜΒΑΣΗ και ΜΟΝΙΜΗ ΚΑΛΛΙΕΡΓΗΤΙΚΗ ΦΡΟΝΤΙΔΑ σε ήδη αναδασωμένες εκτάσεις, όπου τα δέντρα (κυρίως πεύκα) έχουν μείνει ... γάνοι(!):- κλαδεύσεις και αραιώσεις- επιλεκτική τμηματική επιχωμάτωση και εγκαταστάσεις συστήματος άρδευσης- λιπάνσεις των απομενόντων δενδρουλλίων

Δ. ΕΜΠΛΟΥΤΙΣΜΟΣ ΜΕ ΜΕΓΑΛΑ ΔΕΝΔΡΑ, επιλεκτικά, σε εκτάσεις υφιστάμενης αναδάσωσης -όχι υλιανοποιητικής- μετά από τμηματική επιχωμάτωση, λιπάνση και άρδευση.

Ε. ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗ ΑΝΑΔΑΣΩΣΗ όπου παρουσιάζονται μεγαλύτερες δυσκολίες (εδαφικές συνθήκες, ανάγλυφο, πρόσβαση...) και δεν επιπίπτουν στις περιπτώσεις προτεραιότητας της κατηγορίας Β'.

■ Για να γίνει δυνατή η υλοποίηση της πρότασής μας για αναδάσωση - δενδροφύτευση του Ποικίλου απαιτούνται συγκεκριμένες εξειδικευμένες προτάσεις για το "έδαφος και τα εδαφοβελτιωτικά", το "νερό" και το "πρόγραμμα δενδροφύτευσης κατά χρονικές φάσεις" με καθορισμό ζωνών πρασίνου όπου εξειδικεύεται το είδος των φυτών και οι προϋποθέσεις φύτευσής τους.

3.4 Ειδικότερα για το έδαφος και το εδαφοβελτιωτικά

■ **ΠΡΟΤΕΙΝΟΥΜΕ** ν' αντιμετωπιστεί το πρόβλημα της έλλειψης χώματος και της διάβρωσης του Ποικίλου με συνδυασμό διαφόρων λύσεων όπως :

α. μεταφορά μπαζών από όλη την περιοχή, με ειδική συμφωνία και κίνητρα για την προτίμηση από τους φορτηγατζήδες των συγκεκριμένων σημείων, που θα καθορίζονται κάθε φορά και από τη διαδρομή που θα επιβάλλεται. Ο προγραμματισμός και η στενή συνεργασία των Δήμων είναι, αυτονότητα, η βασική προϋπόθεση για την επιτυχία. Το χώμα που πρέπει να μεταφερθεί αποτελεί πολύ μεγάλη ποσότητα, γιατί εκτιμάται ότι θα χρειαστεί να γίνει επιχωμάτωση στις γυμνές εκτάσεις με χώμα ύψους ενός μέτρου. Προτιμότερο είναι να γίνονται οι διάφορες εργασίες για τη βελτίωση των εδαφικών συνθηκών παράλληλα, στα σημεία που θα επιλέγονται κατά προτεραιότητα, σε κάθε χρονική στιγμή:

- βελτίωση των εδαφικών συνθηκών με επιχωμάτωση των ήδη αναδασωμένων εκτάσεων.
- μπάζωμα και επιχωμάτωση γυμνών εδαφών με χαμηλές κλίσεις.
- βαθμιδωση εδαφών με υψηλές κλίσεις (να δημιουργηθούν δηλαδή "πεζούλες") και επιχωμάτωση.
- μπάζωμα και επιχωμάτωση λατομείων...

Υπάρχουν στοιχεία από προηγούμενες εμπειρίες, όπου η επιχωμάτωση με μεταφορά μπάζων και χώματος ερπυσσικής είχε πολύ θετικά αποτελέσματα στην αύξηση των φυτών. Χαρακτηριστικά παραδείγματα αποτελούν οι αναδασώσεις σε έδαφος που επιχωματώθηκε με μπάζα στην περιοχή του Δήμου Αργυρούπολης, καθώς και οι επιχωματώσεις με μπάζα και χώμα ερπυσσικής στα Τουριοβούνια, στο λεγόμενο Αττινό Αλσος. Υπάρχει και σχετική μελέτη του Δασολόγου-οικολόγου Δ/ντη του Ιδρύματος Μεσογειακών Οικοσυστημάτων κ. Γ. Μαυρομάτη, όπου αποδεικνύει ότι μεταφορά μπάζων και χώματος ερπυσσικής μας δίνει τη δυνατότητα επιλογής διαφορετικών ειδών για αναδάσωση από ό,τι στο μητρικό πέτρωμα. Το έδαφος αυτό πρέπει βέβαια να εμπλουτιστεί με οργανικές ουσίες, διάφορα εδαφοβελτιωτικά και λιπάσματα.

Β. Προμήθεια χώματος από τον καθαρισμό ρεμάτων που κάνει η ΕΥΔΑΠ/ Υπηρεσία Χειμάρρων. Η ΕΥΔΑΠ θα μπορούσε να εξασφαλίσει 70-100 τόνους χώμα την εβδομάδα, το οποίο είναι πολύ γόνιμο και κατάλληλο για δενδροφύτευση, μετά από προηγούμενη συνεργασία και προγραμματισμό.

Στα σημεία του βουνού που θα γίνει επιχωμάτωση, είτε με μπάζα, είτε με χώμα από τον καθαρισμό χειμάρρων της ΕΥΔΑΠ, πρέπει να γίνει εμβολιασμός με επιφανειακό χώμα από το βουνό. Κατ' αυτόν τον τρόπο επιταχύνουμε το ποσοστό εμπλουτισμού της επιχωμάτωσης με τους επιθυμητούς μικροοργανισμούς, που αποδομούν τους ρυπαντές. Ο εμβολιασμός πρέπει να γίνει από το επιφανειακό χώμα βάθους 10-15 cm. Δεν απαιτούνται μεγάλες ποσότητες, πλην όμως καλό θα είναι να μη γίνει ανάμειξη επιχωμάτωσης-εμβολίου, αλλά το εμβόλιο να απλωθεί μετά την τοποθέτηση της επιχωμάτωσης. Υπάρχουν και άλλες πρακτικότερες τεχνικές εμβολιασμού, με αποφυγή διασποράς χώματος, πιθανά με μικροοργανισμούς, που θα μελετηθούν αργότερα.

Βέβαια, κατά την επιχωμάτωση, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη και η υπάρχουσα φυσική βλάστηση και δεν θα πρέπει να μπαζώνουμε γενικώς και αορίστως, αλλά σε θέσεις που εκτιμούμε ότι η υπάρχουσα βλάστηση δεν μπορεί να ξεπεράσει τη νανώδη μορφή της.

ν. Προμήθεια λάσπης από τον βιολογικό καθαρισμό της Μεταμόρφωσης, αφού προηγουμένα γίνεται συστηματική παρακολούθηση της ποιότητας της λάσπης (εξέταση: εμφάνιση, περιεκτικότητας σε βαριά μέταλλα, συγκέντρωση αλάτων, παρουσίας PCBs, οργανικού υλίου κλπ.). Η ποσότητα της λάσπης που θα αναμειγνύεται με το χώμα θα προσδιοριστεί μετά από δοκιμές και σε συνδυασμό με τις άλλες λύσεις (ποιότητα χώματος, διαθέσιμη ποσότητα εδαφοβελτιωτικού από λιπασματοποίηση οργανικών από τα σκουπίδια, διαθέσιμη ποσότητα κοπριάς από πτηνοτροφικές και ιτηνοτροφικές μονάδες).

δ. Λιπασματοποίηση των οργανικών υπολειμμάτων από τα οικιακά απορρίμματα για την προμήθεια εδαφοβελτιωτικού. Το εδαφοβελτιωτικό μπορεί να προστίθεται σε ποσότητα 1 τόνος/1-3 στρέμματα, αλλά για την αήριβη αναλογία πρέπει να υπάρξει στενή παρακολούθηση των ποιοτικών χαρακτηριστικών του εδαφοβελτιωτικού και του διαθέσιμου χώματος. Για την λιπασματοποίηση των οργανικών είναι απαραίτητη μια προσεκτική αξιολόγηση των υπάρχουσών εναλλακτικών λύσεων. Μαζί με τα υπολείμματα τροφίμων από σκουπίδια δημοτών, μπορεί να γίνεται και λιπασματοποίηση υπολειμμάτων από βιομηχανίες τροφίμων. Τόσο το περιβαλλοντικό-κοινωνικό, όσο και το οικονομικό κόστος από τον σημερινό τρόπο διάθεσης των απορριμμάτων σε χωματερές κάνουν σήμερα ελκυστική την ιδέα ανακύκλωσης υλικών, όπως χαρτί, γυαλί, αλουμίνιο, μέταλλα και λιπασματοποίησης των οργανικών υπολειμμάτων στα τρόφιμα. Προτείνεται η χρησιμοποίηση ενός ή περισσοτέρων λατομείων για τη συγκέντρωση των υλικών προς διάθεση και ανακύκλωση (χαρτί, γυαλί, αλουμίνιο, μέταλλα) και των υλικών προς λιπασματοποίηση.

ε. Προμήθεια κοπριάς από ιτηνοτροφικές και πτηνοτροφικές μονάδες (Ασπρόπυργος, Μέγαρα), αν εξασφαλιστεί δωρεάν η παραχώρηση τους για τις ανάγκες του προγράμματος.

στ. Λιπασματοποίηση των φύλλων και των κλαδιών από το κλάδεμα δέντρων στους δρόμους, τις πλατείες, κλπ.

3.5 Το νερό

▪ Αντίστοιχα για το νερό οι εναλλακτικές προτάσεις μας περιλαμβάνουν την αποδοχή της άποψης ότι το νερό αποτελεί βασική προϋπόθεση για την ανάπτυξη του Ποικίλου.

Δύο είναι οι κυριότεροι τομείς έρευνας, όπου θα πρέπει να γίνουν ειδικευμένες προσπάθειες για τη βέλτιστη τεχνολογικοοικονομική λύση :

- η προέλευση του νερού, με τα τεχνικά χαρακτηριστικά κάθε περίπτωσης
- το σύστημα διάθεσής του

▪ Προσεγγίζοντας από τώρα μια ποσότητα, απαραίτητου για τη δενδροφύτευση, νερού της τάξης των 600.000 κ.μ. το χρόνο, καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι απαιτούνται 4.000 κ.μ. ημερησίως.

Η ποσότητα και το κόστος μεταφοράς και άντλησης συνδέεται απόλυτα με την πηγή που θα επιλεγεί τελικά. Οι πηγές των οποίων καταρχήν μπορεί να γίνει εκμετάλλευση είναι :

α. από την ΕΥΔΑΠ είναι δυνατή η μεταφορά με αγωγό της ποσότητας που προσδιορίστηκε σε υψόμετρο περίπου 200 μ. και σε απόσταση περίπου 1 χλμ. Είναι προφανές ότι το κόστος άντλησης κυμαίνεται σε μέτρια επίπεδα σχετικά με τις άλλες λύσεις, και η ποιότητα του νερού είναι η καλύτερη δυνατή (πόσιμο).

β. από τον ΒΙΟ.ΚΑ (Σταθμό Βιολογικού Καθαρισμού) της Μεταμόρφωσης που αποχετεύει περίπου 15.000 κ.μ. ημερησίως στον κεντρικό αποχετευτικό αγωγό. Αυτά τα επεξεργασμένα λύματα θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για τις χρήσεις του βουνού μετά από μια τριτοβάθμια επεξεργασία. (Ήδη υφίστανται επεξεργασία 2ου βαθμού). Λαμβάνοντας το υψόμετρο της Μεταμόρφωσης στα 150 και μιά απόσταση από το βουνό 5 χλμ. περίπου, συμπεραίνουμε ότι από κόστος μεταφοράς και άντλησης η λύση αυτή είναι δυσμενέστερη από την προηγούμενη. Επίσης η ποιότητα των νερών μετά την τριτοβάθμια επεξεργασία, (το κόστος της οποίας θα πρέπει επίσης να υπολογιστεί!) έχει μεγάλη σημασία: αφενός για το σύστημα διάθεσής που θα επιλεγεί και αφετέρου για την οριοθέτηση των χρήσεων. Διότι πιθανή αστοχία του συστήματος επεξεργασίας σημαίνει συγκεντρώσεις αιωρούμενων στερεών και οργανικές ρυπάνσεις μεγαλύτερες από τις επιτρεπόμενες, για τη λειτουργία στάγδην άρδευσης (κίνδυνος εμφράξεως των φίλτρων και

των μπει), και για την ελεύθερη πρόσβαση ανθρώπων στις αρδευόμενες εκτάσεις, βάσει των διατάξεων της υγειονομικής υπηρεσίας.

Αντιμετώπιση περιόδων συντήρησης και βλαβών της εγκαταστάσεως επεξεργασίας οδηγεί στο συμπέρασμα σχεδιασμού της για 5.000 κ.μ. ημερησίως καθώς και στη δημιουργία αποταμιευτών (δεξαμενές-λίμνες) δυνατότητας συνολικά 30.000 κ.μ.

γ. Μια υδρογεωγραφική μελέτη θα έπρεπε να καθορίσει την ποσότητα νερών που θα μπορούσε να αντληθεί στους πρόποδες του βουνού. Είναι ολοφάνερο ότι σ' αυτή την περίπτωση έχουμε να αντιμετωπίσουμε μανομετρικό ύψος τουλάχιστον 100-150 μέτρα μεγαλύτερο από τις δύο προηγούμενες περιπτώσεις και θα πρέπει αυτό να ληφθεί σοβαρά υπόψη. Σε αυτή την περίπτωση η εκμετάλλευση της **αιολικής ενέργειας** (αιολικό πάρκο με ανεμογεννήτριες) φαίνεται συμφέρουσα, εάν συνδυαστεί με πληροφορίες (που πρέπει να εξακριβωθούν) για σημαντικό αιολικό δυναμικό σε περιοχές κοντά στο βουνό.

δ. Η τελευταία δυνατότητα για την προμήθεια του αναγκαίου νερού προέρχεται από την **αφαλάτωση** θαλασσινού νερού. Και εδώ πρέπει να τονιστεί το μεγάλο κόστος για την άντληση, καθώς και το κόστος των εγκαταστάσεων αφαλάτωσης. Πάντως η περίπτωση των θερμικών αφαλατωτών θα εξασφαλίζει καλύτερη και σταθερότερη ποιότητα τελικού υγρού, σε σχέση με άλλες μεθόδους επεξεργασίας.

- Η διάθεση του νερού εξαρτάται από:
 - τα είδη και τις καλλιέργειες φυτών και δέντρων
 - τις εκτάσεις προς άρδευση
 - το ύψος και τις κλίσεις των εκτάσεων αυτών
 - την ποιότητα και την ποσότητα παρεχόμενου νερού.

■ Η δυνατότητα χρησιμοποίησης δεξαμενών αποταμίευσης έχει μεγάλη σημασία και για την επιλογή του τρόπου διαθέσεως. Σαν τέτοιους βλέπουμε:

- στάγδην άρδευση
- άρδευση με βυτιοφόρο

Επίσης θα πρέπει να εξεταστεί η τροφοδότηση με υπόγεια άρδευση, καθώς και με αυλάκια.

■ Καθοριστικό ρόλο για την επιλογή του τρόπου διάθεσης θα παίξει επίσης η ποιότητα του εδάφους. Εκτιμάται όμως καταρχήν, ότι, ένας συνδυασμός κάποιων (ή και όλων) από τις παραπάνω μεθόδους θα αποτελέσει και την τεχνοοικονομικά σωστή λύση του προβλήματος διάθεσης.

3.6 Χωροθέτηση των προτάσεων μας

■ Οι παραπάνω προτάσεις εξειδικεύονται σύμφωνα με τις προδιαγραφές, και απεικονίζονται στον αντίστοιχο χάρτη (Π.3 κατά τις προδιαγραφές) ως εξής :

α. Χωροθετούμε ως ζώνη οικισοσυστήματος με ειδικό ενδιαφέρον το σύνολο του Ορεινού Όγκου, γιατί θεωρούμε, πως με βάση τις προτάσεις μας για αναδάσωση του βουνού, θα αποικιασταθεί η οικολογική του ισορροπία και θα μετατραπεί σε υπερτοπικό πόλο πρασίνου, με ευεργετικές επιδράσεις στο κλίμα, στην καταπολέμηση του νέφους και στην αναβάθμιση του περιβάλλοντος στο Ήλιανοπέδιο.

β. Αντίστοιχα χωροθετούμε ως ζώνη προστασίας δασών το σύνολο του Ορεινού όγκου, γιατί με βάση τις προτάσεις μας, μετά την αναδάσωσή του, θα αποτελεί το βασικό πόλο περιστασιακού πρασίνου ανάμεσα στο Αθηναϊκό Ήλιανοπέδιο και το Θριάσιο Πεδίο, που απαιτεί άμεση προστασία.

γ. Οριοθετούμε ζώνες προστασίας υποβαθμισμένων οικισοσυστημάτων της χώρας που σήμερα καταλαμβάνουν ανεπιθύμητες οχλούσες χρήσεις που υποβαθμίζουν και αλλοιώνουν το περιβάλλον και που πρέπει άμεσα να απομακρυνθούν. Τέτοιες ζώνες είναι οι χώροι, που σήμερα καταλαμβάνουν τα στρατόπεδα, (ΚΕΒΟΠ - ΚΕΔΒ, αεροπορίας, αποθήκες υλικών), η χωματερή Άνω Ηλιοσίτων, ο ΟΔΔΥ, τα λατομεία και το Camping τσιγγάνων. Στους χώρους των χρήσεων αυτών προβλέπουμε την περιβαλλοντική τους αποικιαστάση με τη δενδροφύτευσή τους, που εντάσσεται στο γενικότερο πρόγραμμα αναδάσωσης του βουνού και τη χωροθέτηση χρήσεων που καθιστούν το πράσινο λειτουργικό. Θα πρέπει να επισημάνουμε πως η παρέμβαση στο Ποικίλο είναι ενιαία και με αυτή την έννοια η

ανάπλαση και αναβάθμιση των υποβαθμισμένων οικουσυστημάτων αποτελεί τμήμα της συνολικής παρέμβασης αναβάθμισης και αξιοποίησης του Ποικίλου.

δ. Οριοθετούμε ζώνες προστασίας αρχαιολογικών χώρων που περιλαμβάνουν τη λίμνη Κουμουνδούρου, τα ίχνη αρχαίου τείχους στη βόρεια περιοχή του βουνού (στα όρια του Δ. Καματερού), μονές και αρχαία ίχνη κτισμάτων που έχουν εντοπισθεί από την αρχαιολογική υπηρεσία. Επισμαίνουμε πως η διατήρηση και ανάδειξη των αρχαιολογικών ιχνών συνδυάζεται με την οικολογική ανάδειξη του Ποικίλου, γι αυτό και στους κυριότερους αρχαιολογικούς χώρους προβλέπουμε χρήσεις μικροαναψυχής με στόχο την άμεση σύνδεση της πολιτιστικής μας κληρονομιάς, με την αναβάθμιση του φυσικού περιβάλλοντος και τη δυνατότητα μετατροπής τους σε λειτουργικούς πόλους έλξης των επισκεπτών του βουνού.

ε. Καθορίζουμε ως ζώνη για ειδική μελέτη την περιοχή του "Τριεθνούς". Η περιοχή αυτή αποτελεί μία από τις "εισόδους" στο Ποικίλο από τον αστικό ιστό τριών Δήμων (Καματερού, Ν. Ηλιοσίων και Πετρούπολης). Η άποψη μας είναι ότι, παράλληλα με την εξειδικευμένη προσέγγιση της αναδάσωσης του ορεινού όγκου, πρέπει να μελετηθεί αναλυτικά η διαμόρφωση των "εισόδων" του βουνού, έτσι ώστε να γίνει άμεσα δυνατή η αξιοποίησή του ως τόπου αναψυχής και κοινωνικών εξυπηρετήσεων από τους κατοίκους της Δυτικής Αθήνας και του Λεκανοπεδίου. Σαν πρώτο τέτοιο χώρο ειδικής μελέτης θεωρούμε το "Τριεθνές", γιατί :

- οδηγεί στον υπερτοπικό πόλο παιδικής αναψυχής (τύπου Disneyland), που θα διαμορφωθεί στα λατομεία "Μουσαμά" και "Ασφαλτοτεχνικής",
- έχει άμεση πρόσβαση από τον αστικό ιστό,
- το ιδιοκτησιακό του καθεστώς είναι ξεκαθαρισμένο (Δημοτικές εκτάσεις) και
- λόγω του αναγλύφου του τα έργα ανάπλασης είναι εύκολο να υλοποιηθούν.

στ. Καθορίζουμε το σύνολο του βουνού σε ζώνη απαγόρευσης κατάρτισης, γιατί θεωρούμε πως αυτή η θέσπιση επιβάλλεται για την ουσιαστική του προστασία. Ιδίως σήμερα, που τμήματα του βουνού διεκδικούνται από φερόμενους ως ιδιοκτήτες, αλλά και φτιάχνονται σχέδια περί δυνατοτήτων οικουπεδοποίησης ή αιούγονται αντίστοιχα αιτήματα κατοίκων της περιοχής, η δυνατότητα κατάρτισης της περιοχής, έστω και εάν ορισθεί σε

μεγάλη κλίμακα (π.χ. όρλο κατάτμησης μεγαλύτερο των 20 στρ. που προβλέπει η ΖΟΕ Αττικής) θα δυσχεράνει τη συνολική παρέμβαση στο βουνό και θα έχει αρνητικές επιπτώσεις στην αναβάθμιση και αξιοποίησή του.

Μ' αυτή την έννοια προτείνουμε την άμεση θεσμοθέτηση ζώνης Οικιστικού Ελέγχου (ΖΟΕ) για το σύνολο του βουνού, που να περιλαμβάνει απαγόρευση κατάτμησης και χαρακτηρισμό όλης της περιοχής ως δασικής έκτασης. Να γίνει προσδιορισμός των χρήσεων που επιτρέπονται, με βάση την πρόταση που διατυπώσαμε στο κεφάλαιο των χρήσεων γης, και των όρων δόμησης που θα καθορίζονται με τοπικό ρυμοτομικό (με βάση το Π.Δ/γμα του 1923), μετά από εξειδικευμένη μελέτη για κάθε χρήση.

Η θεσμοθέτηση αυτής της ΖΟΕ θα αποτελέσει το καλύτερο και αποτελεσματικότερο μέτρο προστασίας του βουνού και θα επιτρέψει την παρέμβαση για την οικολογική ανασυγκρότησή του. Παράλληλα θα πρέπει να περιλαμβάνει μια σειρά απαγορεύσεων, όπως η απαγόρευση βοσκής στο βουνό, η απαγόρευση λειτουργίας των ανεπιθύμητων χρήσεων και η απομάκρυνσή τους (χωματερή, στρατόπεδα, ΟΔΔΥ, κ.λ.π.)

Προτείνουμε το θεσμικό πλαίσιο που θα διέπει την ΖΟΕ και με βάση το οποίο να θεσπισθεί να είναι ο Ν. 1515 (Ρ.Σ.Α.) και 1650 (νόμος του περιβάλλοντος).

ζ. Θεωρούμε πως τα κύρια και βασικά έργα που πρέπει άμεσα να αρχίσει η υλοποίησή τους για να πραγματοποιηθεί η επιδιωκόμενη προστασία - αποκατάσταση του περιβάλλοντος και η οικολογική ανασυγκρότηση του βουνού, περιλαμβάνουν την αναδάσωση του βουνού και τη δημιουργία των πόλων λειτουργιών κοινωνικών εξυπηρετήσεων, όπως του δευτεροβάθμιου κέντρου εξυπηρετήσεων, του κέντρου παιδικής αναψυχής και των χώρων μικροαναψυχής.

4. ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ (χάρτης Π.1)

4.1 Παρέμβαση σε τρία επίπεδα

▪ Η πρότασή μας για τη δομική παρέμβαση στο Ποικίλο στηρίζεται στο ρόλο και τη σημασία του για τη Δυτική Αττική και το Λεκανοπέδιο. Περιλαμβάνει, ανακεφαλαιώνοντας, το σύνολο των επιμέρους προτάσεων που αφορούν τη χωροθέτηση των χρήσεων γης, την αναβάθμιση του φυσικού περιβάλλοντος και τη δημιουργία νέου πλήρους οικουσστήματος, τη δημιουργία ενός υπερτοπικού πόλου Πρασίνου και Κοινωνικών Λειτουργιών και εξυπηρετήσεων με ευεργετική επιρροή στο περιβάλλον - στο κλίμα - στην καταπολέμηση του νέφους και στη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων της Δυτικής Αθήνας και του Λεκανοπέδιου.

▪ Ήδη από την πρώτη φάση εντοπίσαμε την ανάγκη παρέμβασης με ενιαίο τρόπο και στα τρία επίπεδα εξυπηρέτησης των βασικών αναγκών :

- την "περιοχή μελέτης"
- την "περιοχή άμεσης επιρροής"
- την "περιοχή ευρύτερης επιρροής"

▪ Πριν αναπτύξουμε την πρότασή μας που προσδιορίζει τη δομική παρέμβαση στο Ποικίλο και το νέο ρόλο του στις περιοχές άμεσης και ευρύτερης επιρροής, θα αναφέρουμε περιληπτικά τις βασικές διαπιστώσεις που εντοπίστηκαν στο κάθε επίπεδο.

4.2 Περιοχή μελέτης

▪ Τα 28.000 στρ. που καταλαμβάνει το Ποικίλο είναι σήμερα γυμνός βράχος κατά το 90% της έκτασης και λειτουργούν σαν θερμοσωρευτής που επιδεινώνει περιβαλλοντικά το πρόβλημα της ρύπανσης. Παράλληλα, πάνω στο βουνό είναι εγχευόμενες χρήσεις ανεπιθύμητες που επιβαρύνουν και αλλοιώνουν το περιβάλλον (στρατόπεδα, χωματερή, ΟΔΔΥ, λατομεία ανενεργά κ.λ.π.)

4.3 Περιοχή άμεσης επιρροής

• Η ζώνη γύρω από το βουνό, την οποία αποτελούν οι Δήμοι της Δυτικής Αθήνας, όπου κατοικούν και απασχολούνται περισσότεροι από 700.000 Αθηναίοι, έχει σημαντικά προβλήματα :

- οργάνωσης των κεντριών κοινωνικών λειτουργιών
Ο τριτογενής τομέας υπολειπεται, με σημαντικές ελλείψεις σε χρήσεις διοίκησης και εμπορίου, ιδίως υπερτοπικού χαρακτήρα, ενώ ως πραγματικό υπερτοπικό κέντρο της περιοχής χρησιμοποιείται το κέντρο της Αθήνας. Τα κέντρα των Δήμων είναι περιορισμένα γραμμικά και εικτείνονται κατά μήκος των βασιικών κυκλοφοριακών αξόνων, με κάπως μεγαλύτερη πυκνωση γύρω από τον πυρήνα των Δημαρχείων και των κεντριών κοινοχρήστων χώρων (κεντριή πλατεία). Η έλλειψη οργάνωσης των κεντριών λειτουργιών των Δήμων σε οργανωμένα κέντρα και ιδίως η έλλειψη οργανωμένου υπερτοπικού κέντρου δεν επιτρέπει την οργάνωση της "δομής" της περιοχής, την αυτόνομη και ουσιαστική ανάπτυξη της.
- οργάνωσης και ιεράρχησης του κυκλοφοριακού δικτύου και επαρκούς κάλυψης των συγκοινωνιακών αναγκών. Η περιοχή συνδέεται με το κέντρο της Αθήνας με την Εθνική οδό (Καβάλας) και την Ι.Οδό, (αρτηρίες), και συλλειτήριες που διασχίζουν το κεντριό τμήμα των Δήμων, ενώ διαπιστώνεται βασιική έλλειψη της μεταξύ των Δήμων κυκλοφοριακής σύνδεσης (που πραγματοποιείται ανεπαρκώς και προβληματικά από τη Θηβών και την Κηφισού).
- έλλειψης ελεύθερων κοινοχρήστων χώρων και πρασίνου
- έλλειψης βασιικών αναγκών κοινωνικής υποδομής (υγεία, πρόνοια, πολιτιστικά, αθλητισμός, παιδεία κ.λ.π.)
- έλλειψης χωροθέτησης παραγωγικών ζωνών και αναβάθμισης του περιβάλλοντος της κατοικίας (οι πιο πολλές βιομηχανικές και βιοτεχνικές μονάδες είναι διάσπαρτες στον αστικό ιστό).

4.4 Περιοχή ευρύτερης επιρροής

▪ Το Λειανοπέδιο που αποτελεί την περιοχή ευρύτερης επιρροής του βουνού παρουσιάζει τα κύρια προβλήματα της υποβάθμισης του περιβάλλοντος, με βασιμότερο την ατμοσφαιρική ρύπανση και την απαραίτητη αποκέντρωση κεντρικών λειτουργιών και εξυπηρετήσεων από το υπερτροφικό κέντρο της Αθήνας.

Τα παραπάνω προβλήματα και ελλείψεις καθορίζουν στο μεγαλύτερο βαθμό και την υποβάθμιση στη Δυτική Αθήνα.

4.5 Η πρότασή μας για το Ποικίλο

▪ Η πρότασή μας ουσιαστικά μετατρέπει το Ποικίλο σε ένα Υπερτοπιικό Πόλο Πρασίνου και Κοινωνικών Εξυπηρετήσεων - έναν τεράστιο Κοινόχρηστο Λειτουργικό Χώρο - στη Δυτική Αθήνα.

▪ Τα δομικά στοιχεία της πρότασης, που αποτελούν και τις βασικές χρήσεις, είναι :

* Η δενδροφύτευση όλου του βουνού με πυκνό περιστατικό πράσινο, που δημιουργεί ένα νέο πλήρες οικοσύστημα.

* Η δημιουργία διαδημοτικού δευτεροβάθμιου κέντρου κοινωνικής ζωής στο χώρο του στρατοπέδου Χαϊδαρίου (ΚΕΒΟΠ - ΚΕΔΒ).

* Η δημιουργία πόλων αναψυχής, πολιτισμού και κοινωνικών επιδηλώσεων, με τη χωροθέτηση κέντρου παιδικής αναψυχής (Disney-land - Ποικιλοπαιχνιδούπολη) και μικρών επιχειρηματιών μικροαναψυχής, παιχνιδιών, αθλητισμού, διημέρευσης, που καθιστούν το βουνό λειτουργικό.

* Η δημιουργία ενός ολοκληρωμένου κυκλοφοριακού και συγκοινωνιακού δικτύου, που περιλαμβάνει τις υφιστάμενες αρτηρίες και συλλεκτήριες, τις νέες Ανατολική και Δυτική περιμετρική του βουνού, την επέκταση του μετρό και τη συγκεκριμένη χωροθέτηση "εισοδών" στο βουνό.

▪ Με την πρόταση αυτή παρεμβαίνουμε στην περιοχή μελέτης, με την αναβάθμισή της που πραγματοποιείται με την αναδάσωση του βουνού και την χωροθέτηση στο χώρο που καταλαμβάνουν ανεπιθύμητες λειτουργίες, χρήσεων που συνδυάζονται με το πράσινο και το καθιστούν λειτουργικό. Παράλληλα δημιουργείται

δίπτυο πεζοδρόμων, που ενώνουν τις χρήσεις που είναι χωροθετημένες στο βούνό και δρόμος Βατός από αυτοκίνητο που το διασχίζει κατά μήκος.

▪ Στην περιοχή άμεσης επιρροής παρεμβαίνουμε με τη χωροθέτηση του δευτεροβάθμιου διαδημοτικού κέντρου εξυπηρετήσεων, που καλύπτει τις ανάγκες της περιοχής σε χωροθέτηση κεντρικών λειτουργιών τριτογενή τομέα και στη δημιουργία "δομής" και σχεδιασμένης λειτουργίας της, και τη χωροθέτηση του κέντρου παιδικής αναψυχής και των άλλων εγκαταστάσεων μικροαναψυχής και κοινωνικής υποδομής, που καλύπτουν τις άμεσες ανάγκες των κατοίκων.

Ετσι η Δυτική Αθήνα αποικτά ένα δευτεροβάθμιο κέντρο εξυπηρετήσεων που δέχεται τη δευτεροβάθμια λειτουργία της περιοχής που σήμερα είναι εγκατεστημένες στο κέντρο της Αθήνας, καλύπτει βασικές ελλείψεις κοινωνικής υποδομής, ενώ επιτρέπει την οργάνωση και λειτουργία των τοπικών κέντρων των Δήμων. Παράλληλα με την δένδροφύτευση του βουνού και την εγκατάσταση του κέντρου παιδικής αναψυχής και μικροαναψυχής, η Δυτική Αθήνα αποικτά ένα γιγάντιο κοινόχρηστο χώρο 28.000 στρ. που επικαλύπτει σε σημαντικό βαθμό τις ανάγκες της σε πράσινο και οικολογική ισορροπία.

Η οργάνωση των κεντρικών λειτουργιών τριτογενή τομέα στην περιοχή και η ιεράρχησή τους (δευτεροβάθμιο κέντρο - τοπικά κέντρα Δήμων - πόλοι κοινωνικής υποδομής) συμπληρώνεται με την οργάνωση και ιεράρχηση του κυκλοφοριακού δικτύου, που περιλαμβάνει τη σύνδεση του βουνού με τον αστικό ιστό με τις αρτηρίες (Καβάλας - Δυτική Περιμετρηκή Αιγάλεω - Θηβών διαμέσου των κάθετων συλλεικτήριων) και τις συλλεικτήριες (Ανατολική Περιμετρηκή και οι κάθετοι κεντρικοί δρόμοι που διέρχονται από τα κέντρα των Δήμων και συνδέουν την Θηβών με την Ανατ. Περιμετρηκή) διαμέσου των "εισόδων" που έχουμε χωροθετήσει. Το κυκλοφοριακό αυτό δίκτυο αποτελεί και τον κύριο κορμό του συγκοινωνιακού δικτύου.

▪ Στην περιοχή ευρύτερης επιρροής παρεμβαίνουμε με τη δημιουργία ενός υπερτοπικού πόλου πρασίνου, που παρεμβαίνει καταλυτικά στην αναβάθμιση του περιβάλλοντος, την καταπολέμηση του νέφους και τη χωροθέτηση του δευτεροβάθμιου κέντρου και των άλλων χρήσεων που βοηθούν στην επιδιωκόμενη αποικέντρωση του κέντρου της Αθήνας, στη μείωση των μετακινήσεων και στη δημιουργία πόλων αναψυχής και κοινωνικής ζωής.

Κατά, συνέπεια η προτεινόμενη παρέμβαση στο βουνό οδηγεί στην αναβάθμιση και ανάπτυξη της Δυτικής Αθήνας, ενώ συμμετέχει ενεργά στην αντιμετώπιση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης και τη ριζική βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων του Λειανοπεδίου.

5. Το σύστημα μεταφορών (χάρτης Π.5.1)

5.1 Υφιστάμενη κατάσταση κυκλοφοριακού και συγκοινωνιακού δικτύου

▪ Η ανάδειξη του Ποικίλου σε υπερτοπικό πόλο Πρασίνου και Κοινωνικών εξυπηρετήσεων προϋποθέτει την καλή σύνδεσή του με τον αστικό ιστό και το σύνολο των Δήμων της Γεωγραφικής Ενότητας. Είναι φανερό πως η δομή του κυκλοφοριακού δικτύου συνδυάζεται και καθορίζεται από τη δομή, τη χωροθέτηση και λειτουργία των βασικών υπερτοπικών χρήσεων στην περιοχή. Πριν αναφερθούμε στις προτάσεις μας, θα παραθέσουμε συνοπτικά τα συμπεράσματα και το εύρος των προβλημάτων της υφιστάμενης κατάστασης, όπως προκύπτουν από την ανάλυσή μας, αλλά και από τις μελέτες "Τοπικό Αναπτυξιακό Πρόγραμμα" Δυτικής Αθήνας και της "ομάδας Α.Σιόλα". Είτε, τα βασικά χαρακτηριστικά του κυκλοφοριακού δικτύου προσδιορίζονται:

- Από την έλλειψη οδικών αξόνων από Βορρά προς Νότο της γεωγραφικής ενότητας, με αποτέλεσμα την έλλειψη ικανής "εσωτερικής" σύνδεσης των Δήμων μεταξύ τους. Το δίκτυο προσπέλασης των περιοχών των Δήμων είτε είναι άξονες διαμπερούς κυκλοφορίας (Θηβών, Φυλής, Ι.Οδός), είτε τοπικό δίκτυο (συλλεικτήριοι), είναι ανεπαρκέστατο για την εξυπηρέτηση των υποπεριοχών.

- Από την αιτινιή, ως προς το κέντρο της Αθήνας - πραγματικό υπερτοπικό κέντρο της περιοχής - διάταξη των κυκλοφοριακών αξόνων (αρτηριακών και συλλεικτήριων), με τρόπο ώστε όλες οι κινήσεις να οδηγούν από τον κάθε Δήμο, ξεχωριστά, προς και από την περιοχή Ομόνοια - Σύνταγμα.

- Από τη δομή του κυκλοφοριακού δικτύου (κατ' εικόνα της δομής των κεντρικών λειτουργιών της περιοχής) που παρουσιάζεται σαν ένα ανοργάνωτο, ανορθολογικό δίκτυο κυκλοφοριακών αξόνων με διάσπαρτες, κατά μήκος του, χωροθετημένες κεντρικές χρήσεις. Με τον τρόπο αυτό η Δυτική Αθήνα κατατεμαχίζεται από οδικούς άξονες βαρείας υπερτοπικής κυκλοφορίας και πλήθος μικρών δρόμων που διασπούν τον ιστό και δυσχεραίνουν τη δυνατότητα αντιμετώπισης της σαν ενιαίας περιοχής.

- Από την ολοκληρωτική έλλειψη σύνδεσης και προσπέλασης του Ποικίλου από τον αστικό ιστό. Είναι γεγονός ότι η υφιστάμενη δομή του κυκλοφοριακού δικτύου δεν έχει καμία σχέση και δεν συνάρταται με την ύπαρξη του Ποικίλου. Αντίθετα η προσπέλαση του βουνού σήμερα είναι ιδιαίτερα προβληματική.

- Αντίστοιχη εικόνα παρουσιάζει η συγκοινωνιακή σύνδεση των Δήμων της Δυτικής Αθήνας, με ακόμα πιο έντονη την εξάρτησή του συγκοινωνιακού δικτύου από το κέντρό της πόλης (αφετηρία και τερματικό σταθμός κάθε μετακίνησης) και την απόλυτη απομόνωση του Ποικίλου. Η έλλειψη συγκοινωνιακής σύνδεσης μεταξύ των Δήμων της ενότητας και ιδίως η έλλειψη σύνδεσης των υφισταμένων και εν δυνάμει υπερτοπικών πυκνώσεων χρήσεων, προκαλεί μεγάλη απώλεια ωρών σε μετακινήσεις για εργασία, αγορές και ψυχαγωγία, έχει σημαντικής επιπτώσεις που πλήττουν άμεσα την τοπική οικονομία και δυσχεραίνει τις δυνατότητες ανάπτυξης ισχυρών τοπικών κέντρων. Είναι φανερό πως η υπέρβαση των παραπάνω προβλημάτων προϋποθέτει τη συνολική αντιμετώπιση - παρέμβαση στην περιοχή της Δυτικής Αθήνας με καθορισμό της χωροταξικής διάρθρωσης των υπερτοπικών πόλων, της οργάνωσης των κεντρικών λειτουργιών, της οριοθέτησης των ζωνών χρήσεων γης και τέλος της δημιουργίας δικτύου κυκλοφοριακής υποδομής για τη σύνδεση και εξυπηρέτησή τους.

- Εμείς θα περιοριστούμε στις προτάσεις που αναφέρονται στο βασικό κυκλοφοριακό δίκτυο, την εξυπηρέτηση των χρήσεων που χωροθετούμε στο Ποικίλο και τη λειτουργική σύνδεσή του με τον αστικό ιστό.

5.2 Οι προτάσεις μας

5.2.1 Γενικά

Η βασική μας πρόταση, που είναι η μετατροπή του Ποικίλου σε Υπερτοπικό Πόλο Πρασίνου - Αναψυχής και Κοινωνικών δραστηριοτήτων - έναν τεράστιο Κοινόχρηστο Χώρο σε επαφή με τον αστικό ιστό - και η χωροθέτηση στο χώρο του στρατοπέδου Χαϊδαρίου του δευτεροβάθμιου διαδημοτικού κέντρου κοινωνικών εξυπηρετήσεων, διαφοροποιεί και μεταβάλλει τη δομή της περιοχής. Και τούτο γιατί η περιοχή αποικιά ένα πραγματικό διαδημοτικό κέντρο, που με τις λειτουργίες που θα διαθέτει καλύπτει βασικές υπερδημοτικές ανάγκες, περιορίζοντας στο ελάχιστο την εξάρτηση της περιοχής από το κέντρο της Αθήνας. Κατά συνέπεια το μεγαλύτερο ποσοστό των 700.000 κατοίκων της Δυτικής Αθήνας θα εξυπηρετεί τις οικονομικές και κοινωνικές ανάγκες του χωρίς να μεταφέρεται στο κέντρο της πρωτεύουσας.

Αυτή η αποκεντρωμένη και αυτόνομη δομή, που δημιουργείται στην περιοχή, προσδιορίζει σε μεγάλο βαθμό το είδος και το χαρακτήρα του δικτύου κυκλοφοριακής υποδομής που απαιτείται για την εξυπηρέτησή της. Με βάση αυτό το συγκεκριμένο πλαίσιο αναπτύχθηκαν και οι προτάσεις μας για το κυκλοφοριακό. Συγκεκριμένα ιεραρχούμε το κυκλοφοριακό δίκτυο σε :

- ελεύθερες ταχείες λεωφόρους
- βασικό αρτηριακό δίκτυο πόλης
- δευτερεύον αρτηριακό δίκτυο πόλης
- συλλεκτηρείους
- γραμμές μέσων σταθερής τροχιάς (μετρό)

5.2.1 Ελεύθερες ταχείες λεωφόροι

• Τρεις είναι οι βασικοί - κύριοι άξονες που συνδέουν την περιοχή με το σύνολο του λεκανοπεδίου, αποτελώντας ελεύθερες ταχείες λεωφόρους :

- Η λεωφόρος Καβάλας, που ενώνει το κέντρο με τη Δυτική Αθήνα και το θριάσιο, αποτελώντας ταυτόχρονα τον κύριο άξονα σύνδεσης του λεκανοπεδίου με τη Νότια Ελλάδα. Η Καβάλα διαιρεί την περιοχή, διασπώντας τον ιστό στα όρια του Χαϊδαρίου, και μεταφέρει τη διερχόμενη βαρεία κυκλοφορία δημιουργώντας ιδιαίτερα προβλήματα στην περιοχή (κύρια περιβαλλοντικά, αλλά και έντονα πολεοδομικά, που συνίστανται στη διάσπαση του αστικού ιστού). Η πρότασή μας διατηρεί την Καβάλας ως ελεύθερη ταχεία λεωφόρο, σε συνδυασμό με την κατασκευή της Σταυρού - Ελευσίνας και της Δυτικής Περιφερειακής του Αιγάλεω. Αποφορτίζεται όμως από μεγάλο τμήμα της transit κίνησης, με δυνατότητα ακόμη και υποβιβασμού στο τμήμα της που διέρχεται από τον οικιστικό ιστό του Χαϊδαρίου (ΤΑΠ Χαϊδαρίου).

- Η Α. Σταυρού - Ελευσίνας, που συνδέει το Δυτικό με το Ανατολικό τμήμα του λεκανοπεδίου, και παράλληλα το λεκανοπέδιο με τη Νότιο Ελλάδα. Η ελεύθερη αυτή λεωφόρος θα αποφορτίσει από το μεγαλύτερο μέρος της βαρείας διερχόμενης κυκλοφορίας τη Δυτική Αθήνα, ενώ παράλληλα θα επιτρέψει να λειτουργήσουν υπερτοπικά (και για το Ανατολικό λεκανοπέδιο) οι χρήσεις που χωροθετούνται στο Ποικίλο, αφού θα έχουν άμεση προσπέλαση από ολόκληρο το λεκανοπέδιο. Θα συνδέσει, καταργώντας την διέλευση από το κέντρο, το "βουνό" και τη "λειτουργία" του με ολόκληρη την Αττική.

- Η Δυτική Περιφερειακή του Αιγάλω, που συνδέει τις Λ.Καβάλας, Σταυρού - Ελευσίνας και Σχιστού, συνδέοντας τη Δυτική Αθήνα με τον Πειραιά και το Ανατολικό Λεκανοπέδιο. Η Δυτική Περιφερειακή παρουσιάζει φανερά πλεονεκτήματα αφού λειτουργεί σαν αναγκαστικός άξονας για την ουσιαστική σύνδεση της Δυτικής Αθήνας με το υπόλοιπο Λεκανοπέδιο. Δίνει όμως και τη δυνατότητα να παρακάμπτει η βαρεία κυκλοφορία τον αστικό ιστό, χωρίς να διέρχεται μέσα από αυτόν, έτσι ώστε να αποτελεί την κύρια και αναγκαία σύνδεση του Ποικίλου με το υπόλοιπο Λεκανοπέδιο. Ειδικά για το βουνό θα επισημάνουμε πως, ενώ η Λ.Καβάλας και η Λ.Σταυρού - Ελευσίνας είναι οι απαραίτητοι κυκλοφοριακοί άξονες για την κυκλοφοριακή αποσυμφόρηση και σύνδεση της Δυτικής Αθήνας με το Λεκανοπέδιο, και έμμεσα το συνδέουν με το Ποικίλο, η Δυτική Περιφερειακή συνδέει άμεσα το Ποικίλο με το υπόλοιπο Λεκανοπέδιο, αποτελώντας την απαραίτητη υποδομή για την ανάπτυξη και ανάδειξη του.

5.2.3 Βασικό αρτηριακό δίκτυο πόλης.

- Βασικό αρτηριακό δίκτυο συμπληρωματικό των ελεύθερων λεωφόρων αποτελούν οι : Ιερά Οδός, Λεωφόρος "NATO" και Θηβών. Οι δύο πρώτες συνδέουν υπερτοπικά τη Δυτική Αθήνα : η μεν Ιερά Οδός με το κέντρο, η Λ. NATO με το Θριάσιο. Ενώ η Θηβών αποτελεί το μοναδικό άξονα που διασχίζει τη γεωγραφική ενότητα από Βορρά προς Νότο, όταν ολοκληρωθούν οι εργασίες διαπλατύνσεων και διάνοιξης της μέχρι τη Λ.Σταυρού - Ελευσίνας.
- Επισημαίνουμε την άμεση ανάγκη ολοκλήρωσης της μετατροπής των Θηβών σε βασική αρτηρία. Αποτελεί τον κορμό της διαδημοτικής σύνδεσης των αστικών περιοχών και η λειτουργία της θα επιλύσει σημαντικά κυκλοφοριακά προβλήματα της ενότητας.

5.2.4 Δευτερεύον αρτηριακό δίκτυο πόλης.

- Ιεραρχούμε και προτείνουμε σαν τέτοιο τους άξονες :
 - Ανατολική Περιμετρική του Αιγάλω
 - Λ.Χασιάς
 - Λ.Πετροπόλεως, Λ.Αναπαύσεως

- τη Λεωφόρο που δημιουργούμε για τη σύνδεση του Κορυθαλού διαμέσου Ιεράς Οδού και του Ανω Δάσους Χαϊδαρίου με το δευτεροβάθμιο διαδημοτικό κέντρο στο ΚΕΒΟΠ, και
- τον άξονα που θα συνδέει τη Λ. Καβάλας με το δευτεροβάθμιο Κέντρο, αποτελώντας τη βασική του είσοδο.

• Ουσιαστικά δηλαδή το δευτερεύον αρτηριακό δίκτυο περιλαμβάνει δύο ενότητες κυκλοφοριακών αξόνων :

- ένα σύμπλεγμα αξόνων, που διαπερνούν τον αστικό ιστό κάθετα προς τη Λ. Θηβών (που τους τέμνει ταυτόχρονα και τους συνδέει) και οδηγεί προς το Ποικίλο, αποτελώντας βασικό κομμάτι προσπέλασης προς το βουνό. Οι άξονες αυτοί καταλήγουν στις βασιικές και κυρίαρχες χωροθετημένες χρήσεις που τις συνδέουν με τις ελεύθερες ταχείες Λεωφόρους. Έτσι συνδέεται ο Κορυθαλός και ο Πειραιάς, το Χαϊδάρι, το Αιγάλεω και το Περιστέρι έμμεσα με το δευτεροβάθμιο διαδημοτικό κέντρο (διαμέσου των νέων Λεωφόρων από Κορυθαλό, από Καβάλας και την Αναπαύσεως).

Η Πετρούπολη και οι υπόλοιποι δήμοι συνδέονται από την Πετροπούλεως με τη Disney - land και, διαμέσου της Ανατολικής Περιμετρικής ή της Θηβών, με το δευτεροβάθμιο κέντρο.

• Το σύμπλεγμα αυτών των αξόνων δημιουργεί, μαζί με τη Θηβών και την Ανατολική Περιμετρική, ένα σύστημα κυκλοφορίας στην περιοχή, που επιτρέπει τη σύνδεση των οργανωμένων κεντρικών λειτουργιών, στο δευτεροβάθμιο κέντρο και τα τοπικά κέντρα των Δήμων. Παράλληλα δημιουργεί τις δυνατότητες για τη άμεση πρόσβαση - προσπέλαση στο Ποικίλο και την αξιοποίησή του από το σύνολο της περιοχής.

Η Ανατολική Περιμετρική λειτουργεί σαν κύρια είσοδος του Ποικίλου από τον αστικό ιστό, καθώς και σαν εσωτερικός κυκλοφοριακός άξονας (παράλληλος με την Θηβών) σύνδεσης των Δήμων μεταξύ τους και όλων με το δευτεροβάθμιο κέντρο.

Η δημιουργία της Ανατολικής Περιμετρικής οριοθετεί την οικιστική εξάπλωση προς το βουνό και παράλληλα δημιουργεί τις προϋποθέσεις για την ουσιαστική σύνδεση του οικιστικού ιστού με το Ποικίλο και τις λειτουργίες του (δευτεροβάθμιο κέντρο, Disney - land, χώροι μικροαναψυχής - περιπάτου κ.λ.π.).

Η άποψή μας για το χαρακτηρισμό της Ανατολικής Περιμετρικής σαν δευτερεύον αρτηριακό δίκτυο (αφού είναι διαδημοτική και ενώνει υπερτοπικές χρήσεις) υποδηλώνει την αντίληψη ότι δεν πρέπει να φορτισθεί με βαρεία κυκλοφορία, αλλά αντίθετα να αποτελέσει κύριο άξονα διέλευσης μαζικών μέσων μεταφοράς (με παράλληλο ίσως όπρος τη χάραξή της ποδηλατόδρομο)

και μικρές μετακινήσεις Ι.Χ. αυτοκινήτων (κυρίως αυτών που θα εξυπηρετούνται από το δευτεροβάθμιο κέντρο και τις άλλες λειτουργίες του Ποικίλου). ΑΛΛΩΣΤΕ τους κύριους φόρτους θα δέχονται η Λ.Θηβών και οι άλλες Λεωφόροι, που οδηγούν κάθετα προς τον κατά μήκος (Βορρά - Νότο) άξονα του Ποικίλου. Γι' αυτό το λόγο η πρότασή μας περιέχει την καταρχήν χάραξη της Ανατολικής του Ποικίλου, που ξεκινά από το βορειότερο άκρο του στρατοπέδου, ενώνεται με τη Λ.Χασιάς και διά μέσου αυτής με τη Λ.Σταυρού - Ελευσίνας.

5.2.5 Δίκτυο συλλεικτήριων

■ Οι συλλεικτήριες αποτελούν ένα σύμπλεγμα παραλλήλων τοπικών αξόνων, που οδηγούν κάθετα προς το βουνό, διαμέσου του αστικού ιστού του Περιστερίου, Πετρουπόλεως, Αγ.Αναργύρων, Ν.Ήλιοςίων, Καματερού, τέμνοντας το παράλληλο ζεύγος των αξόνων, Λ.Θηβών και Ανατολικής Περιμετρικής. Οι τοπικοί αυτοί άξονες μαζεύουν τις τοπικές κινήσεις προς το βουνό, και τις οδηγούν στην Ανατολική περιμετρική και διαμέσου αυτής στις "εισόδους" του βουνού.

Με βάση αυτή την ιεράρχηση και ολοκλήρωση του προτεινόμενου κυκλοφοριακού δικτύου δημιουργούμε ένα οργανωμένο σύμπλεγμα αξόνων, που συνδέει το βουνό και τις λειτουργίες του με τον αστικό ιστό της Δυτικής Αθήνας (ανοίγει την προσπέλαση του βουνού στην περιοχή) και το Λεκανοπέδιο.

■ Παράλληλα, διαμορφώνουμε τη σύνδεση του Ποικίλου και των λειτουργιών του με τους βασικούς πολεοδομικούς άξονες ανάπτυξης του Λεκανοπεδίου σε τρία κομβικά σημεία :

- Το Δυτικό, στο σημείο που ενώνονται η Λ.Καβάλας, η Λ.Σχιστού, η Δυτική Περιφερειακή του Αιγάλεω (συνδέει το Ποικίλο με Πειραιά, Θριάσιο, Νότιο Λεκανοπέδιο).

- Το Βόρειο, στο σημείο που ενώνονται η Δυτική Περιφερειακή, η Λ.Σταυρού - Ελευσίνας, η Ανατολική Περιμετρική, η Λ.Χασιάς (συνδέει το Ποικίλο με το Βόρειο και Ανατολικό Λεκανοπέδιο).

- Το Κεντρικό, που αποτελείται από την Ανατολική περιμετρική και τα σημεία όπου ενώνεται με το σύνολο του συμπλέγματος του βασικού και δευτερεύοντος αρτηριακού δικτύου της πόλης.

5.2.6 Είσοδοι του βουνού (βλ. χάρτη Π.5.1 - Π.5.2)

▪ Σαν βασιική είσοδος στο χώρο του Ποικίλου θεωρείται η κύρια είσοδος στο χώρο του στρατοπέδου, όπου θα δημιουργηθεί το υπερτοπιικό διαδημοτικό δευτεροβάθμιο κέντρο της Δυτικής Αθήνας, καθώς και η Ανατολική Περιμετρηκή. Το δευτεροβάθμιο κέντρο προσεγγίζεται από τέσσερεις εισόδους :

- την κύρια από τη Λ. Καβάλας
- μία από το Ανω Δάσος Χαϊδαρίου
- μία από το Περιστέρι (κοντά στο Φοίνικια) και
- η τελευταία στο βορειότερο άκρο του οικεί που καταλήγει η Ανατολική Περιμετρηκή.

Παράλληλα υπάρχουν οι εισοδοι στο θέατρο Πέτρας, στο "Τριεθνές" (που οδηγεί κατευθείαν στη Disney - land), στο Καματερό και στη δυτική πλευρά, στο Λατομείο Μουσαμά. Υπάρχει ακόμη μία μικρή είσοδος στο Χαϊδάρι πάνω από το Ψυχιατρείο.

▪ Οι εισοδοι αποτελούν ένα σύμπλεγμα με τους πεζοδρόμους, το πράσινο - τις αναπλάσεις μικρής κλίμακας, και οδηγούν από τον οδικό άξονα στο εσωτερικό κυκλοφοριακό δίκτυο του βουνού και τις υπερτοπιικές χρήσεις και λειτουργίες. Είναι φανερό πως η εικόνα των εισόδων θα αντικατοπτρίζει την ήπια πολεοδομική και αρχιτεκτονική επέμβαση στο βουνό, που θα παρουσιάζει την ανάδειξη όλων των πολεοδομικών στοιχείων που θα διαμορφώνουν την αναβάθμιση του φυσικού περιβάλλοντος.

5.2.7 Συγκοινωνιακό δίκτυο

▪ Ο στόχος μας για την αναβάθμιση και ανάδειξη του Ποικίλου και η καλή κυκλοφοριακή εξυπηρέτηση των χρήσεων που χωροθετούνται σ' αυτό επιβάλλει τη δημιουργία καλού συγκοινωνιακού δικτύου, με κύριο άξονα τα μαζικά μέσα μεταφοράς, που να συνδέει το βουνό με την περιοχή και τον αστικό χώρο.

▪ Εκτός της καλής λεωφορειακής (ή με τρέλυ) σύνδεσης που θα χρησιμοποιεί σαν βάση το σύμπλεγμα των βασικών οδικών αξόνων που προτείναμε (και που απαιτεί ιδιαίτερη μελέτη), θα θέλαμε να προβάλουμε δύο ακόμη προτάσεις που προσλαμβάνουν ειδικό βάρος στην εξυπηρέτηση των χωροθετημένων στο βουνό χρήσεων.

- Προτείνουμε την δημιουργία τερματικού σταθμού ΜΕΤΡΟ μέσα στο "στρατόπεδο", στην καρδιά του δευτεροβαθμίου υπερτοπικού κέντρου της Δυτικής Αθήνας. Στον τερματικό σταθμό καταλήγουν η γραμμή Περιστέριου (που είχε τερματικό σταθμό στον Αγ. Ιερόθεο) και η γραμμή Αιγάλεω (που περνά από την Ιερά Οδό και διασχίζει υπόγειο το Χαϊδάρι για να φθάσει στο στρατόπεδο). Το ανάγλυφο της περιοχής επιτρέπει την επέκταση των ήδη προγραμματισμένων και αποφασισμένων γραμμών του μετρό, ενώ τα οφέλη από την επέκταση των γραμμών θα είναι πολλαπλά. Πρώτα, η καλή σύνδεση του κέντρου με το σύνολο της περιοχής και της Αθήνας, αλλά και η εύκολη και μαζική προσπέλασή του, η εξυπηρέτηση των εργαζομένων σ' αυτό, η ευκολότερη και ταχύτερη αξιοποίησή του - άρα και ανταποδοτικότητά του. Ακόμα, θα μειωθεί σημαντικά η κίνηση των Ι.Χ. προς και από το κέντρο, με ευεργετικά αποτελέσματα στη μείωση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης και της εξοικονόμησης χρόνου στους εργαζομένους και επισκέπτες. Τέλος να επισημάνουμε πως ο μεγάλος χώρος του στρατοπέδου προσφέρει εναλλακτικές λύσεις, που λείπουν (λόγω στενότητας χώρου και εξυπηρέτησης της διερχόμενης κυκλοφορίας) στους σήμερα σχεδιαζόμενους τερματικούς σταθμούς.
- Προτείνουμε η Ανατολική περιμετρική να λειτουργεί κύρια σαν δρόμος κυκλοφορίας μαζικών μέσων μεταφοράς και ίσως ποδηλατοδρόμου (χωρίς βέβαια να αποικειούνται τα Ι.Χ.). Έτσι θα υπάρχει μία καλή σύνδεση των εισόδων και λειτουργιών του βουνού με τον αστικό ιστό για όλους τους κατοίκους της περιοχής.

5.2.8 Η κυκλοφορία πάνω στο βουνό

- Η προσέγγισή μας για την ανάπτυξη και αξιοποίηση του βουνού, που στηρίζεται πριν από όλα στην ανάπτυξη και ανάδειξη του φυσικού περιβάλλοντος, καθορίζει και προσδιορίζει σε μεγάλο βαθμό την ανάπτυξη του κυκλοφοριακού δικτύου πάνω στο βουνό για την εξυπηρέτηση των χρηστών του Ποικίλου. Αφού η πρότασή μας στηρίζεται στην απομάκρυνση των ενεπιθύμητων χρήσεων, στο πρασίλισμα ολοκληρώσει του βουνού και τη δημιουργία του δευτεροβάθμιου κέντρου, της Disney - land και των χώρων

μικροαναψυχής, είναι φυσικό η ανάπτυξη του εσωτερικού κυκλοφοριακού δικτύου να έχει στόχο τη σύνδεση των παραπάνω χρήσεων και ταυτόχρονα την πρόσβαση σε κάθε σημείο του. Τρόπος όμως που να εναρμονίζεται με το φυσικό περιβάλλον, χωρίς την παραμικρή όχληση.

- Για το λόγο αυτό δεν προτείνουμε καινούργιο δίκτυο δρόμων. Διατηρούμε (με μικρές εναλλαγές και συμπληρώσεις) έναν υπάρχοντα βασικό δρόμο που διατρέχει κατά μήκος το βουνό (από Βορρά προς Νότο), ακολουθώντας το ανάγλυφό του. Ο δρόμος αυτός, που τον προσδιορίζουμε να έχει πλάτος 6-7 μ., θα είναι ασφαλτοστρωμένος και θα συνδέει τις εισόδους του βουνού, τις βασικές χρήσεις που είναι χωροθετημένες, ενώ θα λειτουργεί σαν απαραίτητο δίκτυο πυρόσβεσης, αποκομιδής σκουπιδιών και ασφάλειας του βουνού.

- Παράλληλα όλες οι εγκαταστάσεις μικροαναψυχής, αθλητικών, πολιτιστικών συνδέονται με δίκτυο πεζοδρόμων - "περιπάτου" - που αναπτύσσεται μέσα στο πράσινο. Οι πεζοδρόμοι που στο μεγάλο τους ποσοστό θα είναι χωμάτινοι, θα διαθέτουν τη στοιχειώδη υποδομή για στάση (καθιστικά) και τον υπόλοιπο εξοπλισμό (νερό, κρήνες, φωτισμό κ.λ.π.). Φυσικά οι πεζοδρόμοι αυτοί θα είναι "βατοί" σε οχήματα για περιπτώσεις πυρκαγιάς, έκτακτης ανάγκης, κ.λ.π.. Το κυκλοφοριακό δίκτυο πάντως θα εναρμονίζεται με τη βασική ανάπτυξη του βουνού που χαρακτηρίζεται από το σεβασμό, την προστασία και ανάδειξη του φυσικού περιβάλλοντος.

6. ΒΑΣΙΚΑ ΜΕΤΕΘΗ ΠΛΗΘΥΣΜΙΑΚΗΣ
ΕΞΕΛΙΞΗΣ ΔΗΜΩΝ

Τα στοιχεία που παραθέτουμε παρακάτω σχετικά με τα πληθυσμιακά μεγέθη είναι από την έκδοση του "Τοπικού Αναπτυξιακού Προγράμματος" Μαΐος 1990, που έγινε από : α. τον Αναπτυξιακό Σύνδεσμο Δήμων Δυτικής Αθήνας και β. την Αναπτυξιακή Δήμων Πελοπόννησος α.ε.

ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΣΔΑ

Π. 4 ΕΞΕΛΙΞΗ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΚΑΤΑ ΔΗΜΟ 1961 - 1981

ΔΗΜΟΙ	ΑΠΟΓΡΑΦΗ 1961	ΑΠΟΓΡΑΦΗ 1971	ΑΠΟΓΡΑΦΗ 1981	ΜΕΤΑΒΟΛΗ 1961 1971	ΜΕΤΑΒΟΛΗ 1971 1981
ΑΓ. ΒΑΡΒΑΡΑ	13770	26409	29759	92.40	10.78
ΑΓ. ΑΝΑΡΓΥΡΟΙ	18440	26094	30920	41.45	16.70
ΑΙΓΑΛΕΩ	57840	79961	81744	38.25	7.28
ΚΑΜΑΤΕΡΟ	3304	11382	15593	244.49	37.00
Ν. ΛΙΟΣΙΑ	31010	52217	72437	64.15	38.70
ΠΕΡΙΣΤΕΡΙ	79335	118413	140858	49.20	18.95
ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΗ	8020	10691	27907	118.67	49.76
ΧΑΙΔΑΡΙ	24002	38121	47390	58.82	74.39
ΖΕΦΥΡΙ		2572	4906		90.75
ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΣΔΑ	236900	373800	450405	57.75	20.49
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΗΣ	1852709	2540232	3027560	37.11	19.18

ΠΗΓΗ : ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΕΣΥΕ

6.1 Εξέλιξη του πληθυσμού 1971 - 1981

Η απογραφή του 1981 κατέγραψε 450.405 κατοίκους συνολικά για τους 9 Δήμους της γεωγραφικής ενότητας. Η κύρια περίοδος ανάπτυξης των Δήμων της ενότητας εντοπίζεται στις δεκαετίες 1961 - 1971 και 1971 - 1981. Στην πρώτη, η αύξηση ήταν 57,7%, έναντι 37,1% της Περιφέρειας Πρωτεύουσας, ενώ τη δεύτερη δεκαετία ο ρυθμός αύξησης έπεσε στο 20,5%, έναντι 19,2% της Περιφέρειας Πρωτεύουσας.

Τόσο το 1971 όσο και το 1981 η ενότητα αντιπροσώπευε το 15% περίπου του πληθυσμού της Περιφέρειας Πρωτεύουσας. Συνεπώς δεν παρατηρείται μεταβολή που να συνηγορεί σε ύπαρξη πολύ σημαντικών αυξητικών τάσεων του πληθυσμού της περιοχής στην περίοδο 1971 - 1981. Από αυτή την άποψη φαίνεται ότι με το τέλος της δεκαετίας του '80, εκτονώθηκε το κύριο κύμα μετανάστευσης προς την περιοχή.

■ Πρέπει όμως να σημειωθεί ότι δεν συντέλεσαν όλοι οι Δήμοι στον ίδιο βαθμό, για την αύξηση του πληθυσμού που παρατηρήθηκε. Τις σημαντικότερες αυξήσεις γνώρισαν οι Δήμοι Ζεφύρι, Καματερό, Πετρούπολη και Ν. Λιόσια, όπως φαίνεται στον Πίνακα 1. Το Περιστέρι και το Αιγάλεω, που είναι οι παλαιότεροι Δήμοι της ενότητας, εκπροσωπούν το 50% του πληθυσμού της περιοχής (Πίνακας 2). Το ποσοστό αυτό παρουσιάζει πτωτική τάση. Αυξανόμενο βάρος αποκτούν οι Δήμοι Ν. Λιοσίων και Χαϊδαρίου (16% και 11% αντίστοιχα, το 1981), καθώς και οι Δήμοι Πετρούπολης και Καματερού (6% και 3,5% αντίστοιχα, το 1981). Όπως παρατηρείται στον Πίνακα 2, στη διάρκεια της δεκαετίας 1971 - 1981 παρατηρήθηκαν επίσης σημαντικές αυξήσεις στον ΟΕΠ, όπως και στο συνολικό πληθυσμό.

■ Παίρνοντας υπ' όψη τόσο τις αυξήσεις του συνολικού πληθυσμού όσο και αυτές του ΟΕΠ, θα μπορούσαμε να δούμε τις εξής ομαδοποιήσεις :

α. Αγ. Βαρβάρα, Αγ. Ανάργυροι, Περιστέρι : οι μεταβολές κινήθηκαν στα πλαίσια αυτών της Περιφέρειας Πρωτεύουσας (20%), με ομοιομορφία μεταβολών σε επίπεδο συνολικού πληθυσμού και ΟΕΠ.

Π. 4.1 ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΔΗΜΩΝ % ΣΤΟΝ ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΠΛΗΘΥΣΜΟ ΤΟΥ ΑΣΔΑ 1961 - 1971 - 1981

ΔΗΜΟΙ	1961 %	1971 %	1981 %
ΑΓ. ΒΑΡΒΑΡΑ	6.0	7.0	6.0
ΑΓ. ΑΝΑΡΓΥΡΟΙ	8.0	7.0	7.0
ΑΙΓΑΛΕΩ	24.0	21.0	18.0
ΚΑΜΑΤΕΡΟ	1.0	3.0	3.5
Ν. ΛΙΟΣΙΑ	13.0	8.0	16.0
ΠΕΡΙΣΤΕΡΙ	34.0	32.0	31.0
ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΗ	4.0	5.0	6.0
ΧΑΙΔΑΡΙ	10.0	10.0	11.0
ΖΕΦΥΡΙ		1.0	1.0

ΠΗΓΗ : ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΕΣΥΕ

β. Πετρούπολη, Χαϊδάρι, Ν. Λιόσια : οι μεταβολές που παρατηρήθηκαν ήταν σημαντικότερες από αυτές της Περιφέρειας Πρωτεύουσας (max 50%). Οι μεταβολές αυτές ήταν μεγαλύτερες στον ΟΕΠ.

γ. Καματερό, Αιγάλεω, Ζεφύρι : οι Δήμοι αυτοί γνώρισαν μεταβολές αρκετά διαφοροποιημένες από αυτές των 2 παραπάνω ομάδων, διατηρώντας ο καθένας από αυτούς ένα δικό του προφίλ μεταβολών.

Το Καματερό χαρακτηρίστηκε από ισχυρή αύξηση του πληθυσμού του (40%) και του ΟΕΠ (30%). Στο Αιγάλεω αντίθετα δεν σημειώθηκαν παρά ελάχιστες στατιστικές μεταβολές (2%). Τέλος, το Ζεφύρι ακολούθησε ρυθμούς μεταβολών πολύ αυξημένους συνολικά.

Τα στοιχεία της απογραφής της ΕΣΥΕ (Απογραφή 05.04.1981), παρουσιάζουν πρόβλημα ελλιπούς καταγραφής του πληθυσμού των Δήμων.

Το γεγονός οφείλεται στο ότι ένα τμήμα του πληθυσμού, κατά την απογραφή μετακινήθηκε για να απογραφεί στον τόπο καταγωγής του και όχι στον τόπο μόνιμης κατοικίας του.

Προκειμένου να προσεγγιστεί ο πραγματικός πληθυσμός αναζητήθηκαν στοιχεία από τις εξής πηγές :

- α. στοιχεία καταναλωτών ΔΕΗ (9).
- β. στοιχεία μαθητών στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση.

Π. 4.2 ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ 1981 - 1989 ΜΕ ΒΑΣΗ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΕΣ Δ.Ε.Η

ΔΗΜΟΙ	ΑΠΟΓΡΑΦΗ 1981	ΕΚΤΙΜΗΣΗ 1981	ΕΚΤΙΜΗΣΗ 1989
ΠΕΡΙΣΤΕΡΙ	140830	185592	240583
ΑΙΓΑΛΕΩ ΑΓ. ΒΑΡΒΑΡΑ ΧΑΙΔΑΡΙ	158131	186692	208346
ΑΓ. ΑΝΑΡΓΥΡΟΙ Ν. ΛΙΟΣΙΑ ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΗ ΚΑΜΑΤΕΡΟ ΖΕΦΥΡΙ	151708	248484	245337
ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΣΔΑ	450669	620768	694266

ΠΗΓΕΣ : Δ.Ε.Η. ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΕΣ
ΕΣΥΕ ΑΠΟΓΡΑΦΗ 1981

Π. 4.3. ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΟΥ ΜΑΘΗΤΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΓΙΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 1985

ΔΗΜΟΙ	1981	1981	1985	1985	1985	1985	1985	1985	1985	1985	ΑΙΩΛΕΙΕΣ ΜΑΘΗΤΩΝ
			ΣΥΝΟΛΟ	ΕΠΙΒΙΒ.	ΜΑΘΗΤΕΣ	ΜΑΘΗΤΕΣ	ΜΑΘΗΤΕΣ	ΜΑΘΗΤΕΣ	ΜΑΘΗΤΕΣ	ΜΑΘΗΤΕΣ	ΑΙΩΛΕΙΕΣ ΜΑΘΗΤΩΝ
ΑΓ. ΒΑΡΒΑΡΑ	7343	6191	4112	3777	7553	7519	2577	2577	4938		
ΑΓ. ΑΝΑΡΓΥΡΟΙ	2539	2558	1422	1560	3121	3105	3059	3059	36		
ΑΙΓΑΛΕΩ	2720	2190	1923	1336	2672	2559	7317	7317	4659		
ΚΑΜΑΤΕΡΟ	1260	1710	706	1043	2086	2076	1539	1539	437		
Ν. ΛΙΟΣΙΑ	6770	6210	3791	3788	7576	7538	7221	7221	317		
ΠΕΡΙΣΤΕΡΙ	13428	10074	7520	6143	12297	12225	14031	14031	1806		
ΧΑΙΔΑΡΙ	3573	2679	2001	1634	3268	3232	4132	4132	880		
ΖΕΦΥΡΙ	590	520	330	317	634	531	743	743	112		
	40733	34012	22910	20747	41495	41287	44426	44426	3139		
ΚΕΡΑΤΣΙΝΙ	6407	6044	3598	3687	7374	7337	7086	7086	251		
ΚΟΡΥΔΑΛΛΟΣ	5844	5040	3273	3074	6149	6118	9133	9133	3015		
ΝΙΚΑΙΑ	7191	6437	4021	3927	7853	7814	7957	7957	143		
ΔΡΑΠΕΤΣΙΩΝΑ	1030	1010	577	616	1232	1226	1020	1020	206		

Συμπερασματικά : Ο πληθυσμός της ενότητας προβλέπεται να ανέρχεται σε 581.574 κατοίκους κατά το 1995. Όσον αφορά την δομή του προβλεπόμενου πληθυσμού, αναμένεται γήρανση της φυσιολογικής του.

ΠΡΟΒΟΛΗ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΓΙΑ ΤΟ 1995

ΔΗΜΟΙ	ΠΡΟΒΛΕΨΗ 1995
ΑΓ. ΒΑΡΒΑΡΑ	33707
ΑΓ. ΑΝΑΡΓΥΡΟΙ	44547
ΑΙΓΑΛΕΩ	94616
ΚΑΜΑΤΕΡΟ	23050
Ν. ΛΙΟΣΙΑ	106044
ΠΕΡΙΣΤΕΡΙ	176483
ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΗ	40728
ΧΑΙΔΑΡΙ	54709
ΖΕΦΥΡΙ	7690
ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΣΔΑ	581574

κεφ. 7 - ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Πασσανίου Περιήγησις - "Α' Αττικά"- μετάφραση Δ. Λαμπίκη. "Ο Ελληνισμός", Αθήνα 1935.
2. Μενάλη Ελληνική Εγκυκλοπαίδεια - Εκδ. Π.Γ. Μακρή Τόμος 2ος, λήμμα "Αιγάλεω"- Αθήνα, Μάιος 1927.
3. Δ.Γρ. Καμπούρογλου - "Το Δασνί"- Εκδ. "Τυπογραφείον Εστία"- 1920.
4. Σπ. Τρικούπη "Ιστορία της Ελληνικής Επανάστασης" κεφ. 3Δ - 1879
5. Μαυρυγιάννη "Αποικιομανεύματα" - εκδ. Μπαύρον, 1937.
6. Ιωαν. Τραυλός - Πολεοδομική εξέλιξις των Αθηνών - Αθήναι 1960.
7. Κ. Πασαγιάννη "Αττικός Περίπατος" - εκδ. Ελευθερουδάκης, Αθήνα 1922.
8. Θ. Κοντέρη - "Ερευνα και οδηγός της Αττικής" - εκδ. Ν. Τσιλιπέρογλου - Αθήνα 1935.
9. Λευτέρη Παπαδόπουλου - "Επαρχίες της Αθήνας, Χαϊδάρι" - Εκδ. Ερμείας 1975.
10. Γ. Μαυροματάη - "Επίδραση του δάσους στο κλίμα" Εισήγηση στο Συνέδριο για τα Ευρωπαϊκά Δάση και το Περιβάλλον - Αθήνα, Ιούνιος 1988.
11. Εγκυκλοπαίδεια Ηλίου - λήμμα "Αιγάλεως", 1932.
12. Μαρίνα Χατζοπούλου-Adams - "Μελέτη αναπτύξεως πρασίνου μείζονος περιοχής Αθηνών", Υ.Δ.Ε. Ρ.Σ.Α. 66, Αθήνα Σεπτ. 1973.
13. Καραγιάννης Δ. "Αι κλιματικά συνθήκαι της μείζονος περιοχής της Αθήνας", Αθήναι 1973.
14. Κων. Ηπίρη- "Αι Αθήναι από τον 19ον εις τον 20ον αιώνα", Αθήνα 1966.
15. ΥΔΕ - Ζώνες ρυθμίσεως και προστασίας του όρους Υμηττού. Αριθμ. πράξεως Γ 23620/1978- 26 Αυγούστου 1978, ΦΕΚ 544Δ/20.10.78.
16. ΥΔΕ- Γεν. Δ/νση Οικισμού - "Πρωτεύουσα 2000" - εκδ. Ηπίρου 15 - Απρίλιος 1979.
17. ΤΕΕ -"ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΑΘΗΝΑ" - εκδ. Ενημ. Δελτίο ΤΕΕ. Κριτική στα αίτια της σημερινής κατάστασης και στα προτεινόμενα Ρ.Σ. - Αθήνα 1980.
18. ΥΧΟΠ Τουρισβοούνια - Ιδιοκτησίες - μέθοδος αποζημίωσης - Αθήνα Ιούνιος 1980.
19. Κύκλος Γαικών Μελετών "Αθήνα προβλήματα" - φύκελλος 1 - Νοέμβριος 1978.
20. ΤΕΕ σε συνεργασία με ΕΚΚΕ: "Κριτική στη σημερινή δομή και λειτουργία της Αθήνας και της ευρύτερης περιοχής της" - Αθήνα 1978.
21. ΥΔΕ- Ρ.Σ.Α. 1965-74 (Π. Βασιλειάδη), 1974.
22. Π. Βασιλειάδη - Εισήγηση για το Ρ.Σ.Α. στο Ε' Συνέδριο Αρχιτεκτόνων - Ζάππειο 1966.
23. Κ. Δοξιάδη Εισήγηση στο Ε' Συνέδριο του ΙΑΔΑΣ - 1966.
24. ΕΜΟΚΑ -Εταιρεία Μελετών Οικονομικής και Κοινωνικής Ανάπτυξης. "Η Ανάπλαση της Αθήνας"- Εισήγηση στο Ε' Συνέδριο Αρχιτεκτόνων στο Ζάππειο, ΙΑΔΑΣ, Γενάρης 1966.
25. Γραφείο Δοξιάδη "Χωροταξικό Πρόγραμμα Περιοχής Πρωτεύουσας" Αθήνα 1975
26. Κ. Δοξιάδη -Η πρωτεύουσα και το μέλλον της - Αθήνα, Σεπτέμβριος 1960
27. URBAN PLANNING RESEARCH "Η διάρθρωσις και η θέσις των δευτερευόντων κέντρων εις την Αστικήν Περιοχήν Αθηνών", φορέας ΥΔΕ - Υπ. Οικισμού - Ρ.Σ.Α. 65, Τελική έκθεσις Ιούνιος 1974.
28. Α.Τσίλια-Χατζοπούλου - "Μελέτη παλαιάς πόλεως Αθηνών" - τεύχος III+IV- Φορέας ΥΔΕ, Υπηρεσία Οικισμού, Ρ.Σ. Αθηνών, Αθήνα 1974.
29. ΥΠΕΧΩΔΕ "Νόμος 1650/86 για την προστασία του Περιβάλλοντος" - ΦΕΚ 160Α/18.10.1986.
30. Ε. ARRAGON "Στοιχεία προς αναπαράστασιν του τοπίου της Αττικής κατά την κλασσικήν εποχήν" - από ΝΥΟΝΑ RIVISTA STORICA, τ. 51/1967 και τ. 53/1969
31. Α. Πήττα-Δ. Δελιθέου-Κ. Μεγαλόφωνου-Γ. Μαυροματάη-Γ. Νάκου-Κ. Κασσιού-Δ. Μπενίδη "Μελέτη Αναδοξώσεως και Διαμορφώσεως του τοπίου του Αιγάλεω" εκδ. Υπουργ. Γεωργίας - Αθήνα, Μάιος 1977.

32. Γ. Σκιαδαρέση - "Το πολεοδομικό πρόβλημα του Κέντρου των Αθηνών" - Περ. Τεχνικά Χρονικά - αρ. 189/Μάιος 1960.
33. Γ. Α. Σκιαδαρέση και Συνεργάτες "Μελέτη οργανώσεως και ρυθμίσεως ευρύτερης περιοχής πρωτεύουσας - διαμέρισμα 4" - Αθήνα 1980-81, ΥΧΟΠ.
34. ΥΠΕΧΩΔΕ "Ρυθμιστικό Σχέδιο και Πρόγραμμα Προστασίας Περιβάλλοντος της ευρύτερης περιοχής της Αθήνας" - Νόμος 1515/1985-ΦΕΚ 18Α'-18.2.1985.
35. ΥΠΕΧΩΔΕ - Γ. Π. Σ. Καματερού-Πετρούπολης-Ν. Αιολίων-Περιστερίου-Χαϊδαρίου-Α. Αιολίων-Ασπροπύργου, 1988.
35. -Ass. Prof. Dr. Aikaterini Chronopoulou-Serelli
-Ass. Prof. Dr. Jannis Chronopoulos
-Prof. Dr. Manfred Horbert
-Dipl. Ing. Annette Kirchgorg
"Impact of green on the urban atmosphere in Athens". Εκδ. Technical University of Berlin, Department of Bioclimatology + Athens Agricultural University, Berlin-October 1988.
37. Γ. Μαυρομάτη - Δασολόγος-Οικολόγος - "Οικολογική-Εδαφολογική Μελέτη περιβάλλοντος χώρου Ανεγέρσεως Ιερού Ναού Σωτήρος περιοχής Τουρκοβουνίων" Αύγουστος 1972.
38. Μαρτιολόπουλου ΗΑ. "Σκιαγραφία του κλίματος των Αθηνών" Αθήνα 1955.
39. GUY BURSEL "Δομικά χαρακτηριστικά του πολεοδομικού συγκροτήματος Αθήνας - ανάπτυξη από "Κοινωνιολογική σκέψη"- Τόμος Ι, Αθήνα, 1965.
40. ΥΧΟΠ Δ/ση πολεοδομικών μελετών μείζονος πρωτεύουσας -Ειδικές μελέτες στα πλαίσια του δομικού σχεδίου της Αθήνας 1983 -Περιβάλλον, ρύπανση (ΠΕΡΠΑ), 1983.
41. ΑΝΔΙΠΙ -Αναπτυξιακή Δήμων Πειραιά Α.Ε. "Μελέτη Αποκατάστασης-Αξιοποίησης Κατοικιών Ποικίλου Ορους" -Ανάθεση ΑΣΔΑ, Α' φάση, Μάρτιος 1990.
42. Ση. Γεωργόπουλου "Η φυσική ασπίδα της Αθήνας" περιοδ. Πόλη και Περιβάλλον - Αθήνα Ιούνιος 1988.
43. Νίκος Θεοφιλάκης-Εμμανουήλ - "Αθήνα-Οικονομική, Κοινωνική, Οικιστική Ανάπτυξη του Σύγχρονου Πολεοδομικού Συγκροτήματος" -Ανάτυπο από Εγκυκλ. Λαρούς - Αθήνα 1982.
44. ΣΑΔΑΣ και Υπουργείο Πολιτισμού "Η Αθήνα όπως (δεν) φαίνεται-1945-1985"- Αθήνα 1985.
45. Δ. Κατοχιανού "Πολιτική αναπτύξεως ευρείας περιφέρειας Αθηνών" - ΚΕΠΕ- Απρίλιος 1971.
46. Θέμου Κορνάρου "Το Στρατόπεδο Χαϊδαρίου" -Εκτη έκδοση Νεοελληνικές εκδόσεις, 1963.
47. Στ. Σαράφη "Ο ΕΛΑΣ" -Πολιτικές και Λογοτεχνικές εκδόσεις-1958
48. Εθνική Αντίσταση -Επίσημα κείμενα-αναμνησείς-χρονικά-στοιχεία. Συλλογή πεμπτη - Αύγουστος 1963.
49. Γιατρού Αντώνη Φλουντζή - "Χαϊδάρι-Κάστρο και βωμός της Εθνικής Αντίστασης"- Εκδόσεις Παπαζήση - Αθήνα 1986.
50. "Στρατόπεδα γυναικών 1947-51", Αθήνα 1976.
51. Αλεξ. Φιλαδέφωφ "Οδηγός των Αρχαίων Αθηνών" - Αθήνα τυπογ. Α Μουστοπούλου-1923.
52. ΥΔΕ/Γεν. Διεύθυνση Οικισμού "Ανάπλαση Περιοχής Τουρκοβουνίων Ομορφοκλασίας" - Αθήνα Δεκ. 1979.
53. ΥΠΕΧΩΔΕ -Διεύθυνση Πολεοδομικών Μελετών Μείζονος Πρωτεύουσας "Παρέμβαση Ορεινοί Ογκοί -Ακτές" Ιούλιος 1983.
54. (ΚΙΝΟΥΣΑ) Κίνηση για Ουσιαστική Αυτοδιοίκηση -"Για ένα δημοτικό-κοινωνικό πρόγραμμα Ανάπτυξης" Αθήνα Οκτώβρης 1975
55. ΤΕΕ "Το πράσινο και οι ελεύθεροι χώροι στις ελληνικές πόλεις, μέσα από το παράδειγμα της Αθήνας" Εισήγηση στο διεθνές Συμπόσιο της COPISEE -Πλάβεν Βουλγαρίας - Οκτώβρης 1979.
56. Η. Τσενέ "Μελέτη Ανάπτυξης και μεσοχρόνιο αναπτυξιακό πρόγραμμα Δήμου Καματερού Αττικής" Αθήνα 1988.
57. ΥΠΕΧΩΔΕ "Πρόγραμμα Αναγνώρισης του φυσικού περιβάλλοντος της χώρας -Νομός Αττικής" Αθήνα 1984
58. Γρ. Διαμαντόπουλος-ή. Γεροντάκης-Γ. Χαϊδόπουλος και συνεργάτες "Μελέτη Οργάνωσης-ρύθμισης Αθήνας -8ο διαμέρισμα" Αθήνα- 1980-81 -ΥΧΟΠ

59. Ν. Παπαίχου "Δασική Εδαφολογία" Θεσσαλονίκη, 1985.
60. Γ. Τσομιάη-Ν. Αθανασιάδη "Συστηματική Δασ. Βοτανική" Θεσ/νίκη 1972
61. Δ. Γρ. Καμπουρόγλου "Ο Αναδρούαρης της Αττικής" εκδ. Μ. Ξηκάκη - Αθήναι 1920.
62. Aravantinos, A.: "Griechenland". Στο τεύχος Handwoerterbuch fuer Raumforschung u. Raumordnung. Έκδοση Akademie f. Raumforschung u. Landesplanung, Hannover, 1970.
63. Burgel, G.: "Croissance urbaine et developpement capitaliste, le miracle athenien. Memoires et documents de Geographie". Έκδοση Centre National de la Recherche Scientifique, Paris 1981.
64. Bourgikos, G. u. a.: "Griechenland vor dem Beitritt zur EG.-Wirtschaftsstruktur, Landwirtschaft, Raumordnung, Staedtebau, Wohnungswesen, Umweltschutz". Materialien zum Siedlungs- und Wohnungswesen und zur Raumplanung, τόμος 16, Inst. für Siedlungs- u. Wohnungswesen der Universitaet Muenster, 1977.
65. Catsoulis, P.: Windverhaeltnisse im Aegaeischen Meer. Dissertation Universitaet Athen, 1970.
66. Chronopoulou-Serell, A., J. Chronopoulos, M. Horbert, A. Kirchgorg (1983) : "Stadtklimatische Untersuchungen in Athen." Έκδοση d. Fachbereichs Landschaftsentwicklung der TU Berlin "Landschaftsentwicklung und Umweltschutz" NR. 17, 1983.
67. Jendritzky, G., W. Soning, H.-J. Swantes: "Ein objektives Bewertungsverfahren zur Beschreibung thermischen Milieus in der Stadt- und Landschaftsplanung ("Klima-Michel-Modell")" Έκδοση Akademie für Raumforschung und Landschaftsplanung 28, Hannover 1979.
68. Horbert M., A. Kirchgorg, A von Stulpnagel: "Ergebnisse stadtklimatischer Untersuchungen als Beitrag zur Freiraumplanung". Έκδοση Umweltbundesamt Berlin, Texte 16/83, 1983.
69. Horbert M., A. Kirchgorg, A von Stuelpnagel: "On the Method for Charting the Climate of an Entire Large Urban Area". Energy and Buildings, 7, S. 109-116 - 1984.
70. Horbert M., A. Kirchgorg, A von Stülpnagel: "Klimakartierung Berlin" In: Umweltatlas Berlin Band 1, Kap. 04. Hrsg. Senator für Stadtentwicklung und Umweltschutz, Berlin, 1985.
71. Horbert M., C. Schapel: "Klimatische Untersuchungen an Bergehalden im Ruhrgebiet." Hrsg. Kommunalverbund Ruhrgebiet, Essen, 1985.
72. Horvat I., V. Glavac, H. Ellenberg: "Vegetation Sued-Osteuropas". G. Fischer Verlag, Stuttgart, 1974.
73. Marcussen L. u. a.: "Settlement in Greece. A report on the politics of housing and urbanization". FSC Publications, Series B., No 5, The Royal Danish Academy of Art, School of Architecture, Foreign Students Department, 1978.
74. Walter H., H. Lieth: Klimadiagramm-Weltatlas. Stuttgart 1963
75. Wedler E.: "Erfahrungen aus einem Medizin-Meteorologischen Testjahr". Schr. R. des Vereins Wasser-, Boden- und Lufthygiene Berlin, Nr 30, 1970
76. Zech R.: Klimatische Untersuchungen von Gruenflächen in Athen. Diplomarbeit am Fachbereich Landschaftsentwicklung der Techn. Univ. Berlin 1986.
77. Πουλοβασιλης Α.-Καραντινός Μ.-Γιάσσογλου Ν.-Μπαλής Κ.: "Ecological impact of Air pollution in the Attica region and study of possible solutions for rehabilitation". 1982.
78. Ehrlich/Ehrlich/Holdren - "Humanoekologie" /Berlin-Heidelberg-N.York 1975.
79. Μάργανης Ν., κ. α. "Οι επιπτώσεις της ατμοσφαιρικής ρύπανσης στη δομή και λειτουργία των φυσικών οικοσυστημάτων της Αττικής" -Θεσσαλονίκη 1983
80. ΥΠΕΧΩΔΕ Τεχνική Έκθεση- Δ/ση ΕΑΡΘ-ΠΕΡΠΑ. "Η ατμοσφαιρική ρύπανση στην περιοχή της Αθήνας". 1982.
81. Κ. Μπασιώτη Ειδική εφημερίδα Δασοκομική, Θεσσαλονίκη 1972.
82. Σπ. Ντάση Δασοκομία, Θεσσαλονίκη 1975.
83. Σπ. Ντάση Δασική Οικολογία, Θεσσαλονίκη 1975.
84. Γ. Λιβαδά Μετεωρολογία, Θεσσαλονίκη 1975.

85. Π. Γεράκη Σημειώσεις Οικολογίας, Θεσσαλονίκη 1983.

86. Γ. Μαλακίδη "Διατήρηση, Συντήρηση και προστασία του περιβάλλοντος" περ. Δασικά Χρονικά, Μάης-Ιούνιος 1983.

87. Σπ. Ντάφη "Ο ρόλος του δάσους στην προστασία του περιβάλλοντος", περ. Δασικά χρονικά, Σεπτέμβρης-Οκτώβρης 1983.

88. Σ. Βέργου "Δασικό Οικοσύστημα και επίδρασή του στο περιβάλλον", περ. Δασικά Χρονικά, Μάρτης-Απρίλης 1985.

89. Γ. Αλεξανδρή "Βοσκότοποι και περιβάλλον" περ. Δασικά Χρονικά, Μάρτης-Απρίλης 1985.

90. Υπ. Δημ. Εργων, Γεν. Δ/ση Οικισμού, Ρυθμιστικό Σχέδιο Αθήνας: Πρωτεύουσα 2000, Απρίλιος 1979, (1.1. η επιστημονική έκδοση, 1.2. η εκλαϊκευμένη έκδοση).

91. Υπ. Δημ. Εργων Γεν. Δ/ση Οικισμού: Ρυθμιστικό Σχέδιο Αθήνας, Μία θεώρηση χωροταξικών μεγεθών στην Αττική (Αύγουστος 1978) και Σύντομη περίληψη -Νοέμβριος 1979.

92. ΤΕΕ Το πρόβλημα Αθήνα, (κριτική αντιμετώπιση της Αθήνας και του νέου ρυθμιστικού της σχεδίου - 4.1. η επιστημονική έκδοση, 4.2. η εκλαϊκευτική έκδοση-πολύπτυχο) Ιούνιος 1979.

93. Πρακτικά Ε' Πανελληνίου Συνεδρίου Αρχιτεκτόνων, "Τα προβλήματα της μείζονος περιοχής Αθηνών", Αθήνα (έκδοση ΤΕΕ), Ιανουάριος 1966.

94. Δελτίο ΤΕΕ 106/6.8.79, Το πλήρες κείμενο του νόμου για τις Οικιστικές περιοχές- ΦΕΚ 169/26.7.79., 1979.

95. ΤΕΕ Τελικό κείμενο απόψεων για το νομοσχέδιο περί οικιστικών περιοχών, έκδοση ΤΕΕ, Μάης 1979.

96. Σχέδιο Νόμου "περί προστασίας του περιβάλλοντος και των εργαζομένων εκ της ρυθμίσεως της προερχομένης εκ βιομηχανικών εγκαταστάσεων", Ιούλιος 1979.

97. Ν. "Περί καθορισμού ανώτατου ορίου συντελεστού δομώσεως και ετέρων τινών διαρρυθμίσεων της πολεοδομικής νομοθεσίας"- ΦΕΚ 58 (τεύχος Α), 22.3.1979.

98. Α. Μαρκοπούλου και Συνεργάται (Υπ. Δημ. Εργων-Υπηρεσία Οικισμού Ρ.Σ.Α.): Πολεοδομικά σταθερά χώρου, 1973.

99. ΚΕΠΕ (Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών). Πρόγραμμα μακροχρόνιου προοπτικής 1970-1985.

100. Π. Μάνδικα (Υπ. Δημ. Εργων-Υπηρεσία Οικισμού - Ρ.Σ.Α.): Οικονομική Ανάλυσις Ρ.Σ.Α., 1973.

101. ΕΚΚΕ (Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών-Υπ. Δημ. Εργων-Υπηρεσία Οικισμού-Ρ.Σ.Α.) "Κοινωνιολογική μελέτη Μ.Π.Α.", 1973.

102. Τζέραλντ και Μαίρη Γκούτεναθγκερ (Υπ. Δημ. Εργων - Υπ. Οικισμού-Ρ.Σ.Α.): Ερευνα χρήσεως χρόνου, 1975.

103. Π. Παππά (Υπ. Δημ. Εργων- Υπ. Οικισμού - Ρ.Σ.Α.): Δειγματοληπτική έρευνα στοιχείων δια την μελέτην χρήσεως χρόνου κατοίκων , 1972

104. Υπ. Χωροταξίας-Οικισμού-Περιβάλλοντος -Δ/ση Ρυθμ. Σχεδίων. Μελέτη οικιστικής περιοχής Ελαιώνας (Δήμος Αργυρουπόλεως-Κοινότης Ελληνικού), Αθήνα, Μάρτιος 1980.

105. Υπ. Δημ. Εργων-Ομάδα Εργασίας: Έκθεση για τη χωροθέτηση νοσηλευτικών μονάδων και ιδρυμάτων κοινωνικής πρόνοιας (Αποφ. 16955/1955/24 8 78, Υφ. Δ.Ε.) 1978.

106. ΤΕΕ: Οι χωροταξικές και ρυθμιστικές πολεοδομικές μελέτες στην Ελλάδα, Αθήνα 1976.

107. ΤΕΕ: Θεωτικό και διοικητικό πλαίσιο χωροταξίας, Αθήνα 1977.

108. ΤΕΕ: Αρμοδιότητες των πολεοδομικών κανονισμών στην Ευρώπη (Αθήνα 1977)

109. ΤΕΕ: Περιφερειακή Ανάπτυξη (Αθήνα 1977)

110. ΤΕΕ: Μεθοδολογία, προδιαγραφές και διαδικασία εκπόνησης ρυθμιστικών-πολεοδομικών μελετών στην Ελλάδα (διάλεξη, Αθήνα 1977).

111. ΤΕΕ: Διερευνήσεις της λειτουργίας και οργάνωσης της διοίκησης και των διαδικασιών λήψης αποφάσεων στον ρυθμιστικό και πολεοδομικό σχεδιασμό (Αθήνα, Αυγ. 1978).

112.ΤΕΕ: Η στέγαση στην Ελλάδα - Μελέτη πηγών, βιβλιογραφίας, θεσμικού πλαισίου, Αθήνα Ιαν. 1979.

113.ΤΕΕ: Λαϊκή κατοικία-κρατική πολιτική, κόστος, προοπτικές για το 1981 (Αθήνα, Μάρτιος 1977).

114.ΤΕΕ: Κοινωνικός εξοπλισμός τοπικής αυτοδιοίκησης, 1978.

115.ΤΕΕ: Μελέτη θεσμικού πλαισίου της τοπικής αυτοδιοίκησης, 1979.

116.ΤΕΕ: Προϋποθέσεις για τη δημιουργία τοπικής πολιτιστικής κίνησης σε περιφερειακούς δήμους της Αθήνας, 1979.

117.ΤΕΕ: Πολιτιστικές εξυπηρετήσεις - σχολείο και κοινότητα (Αθήνα, Οκτ. 76).

118.ΤΕΕ: Ο σημερινός ρόλος της τοπικής αυτοδιοίκησης (ειδικότερα στον πολεοδομικό σχεδιασμό και προγραμματισμό) Αθήνα 1977.

119.ΤΕΕ: Περί ρυθμίσεως χωροταξικών, πολεοδομικών και άλλων συναφών θεμάτων (απόψεις του ΤΕΕ επί του σχεδίου Ν.Δ/τος, Αθήνα 1964).

120.ΤΕΕ: Η σύγχρονη πολιτική χωροταξίας (σύσκεψη στρογγυλής τραπέζης του ΤΕΕ), Αθήνα 1966.

121.ΤΕΕ: Χωροταξία και προστασία περιβάλλοντος (οι απόψεις του ΤΕΕ για το Σ.Ν.) 1985.

122.ΤΕΕ: Συμβολή στη μελέτη της οικιστικής πολιτικής (θεσ/νίκη, Δεκ. 1976).

123.ΤΕΕ: Οικοδομική δραστηριότητα και στεγαστική πολιτική (Σεμινάριο του ΤΕΕ, Αθήνα 1972).

124.ΤΕΕ: ΚΕΠΟΣ-ΔΕΠΟΣ σχέδια νόμου ΚΕΠΟΣ-ΔΕΠΟΣ, ειδησεογραφία, κριτική, συζήτηση στη Βουλή, Αθήνα 1977.

125.ΤΕΕ: Κριτική ανάλυση του "χωροταξικού σχεδίου και προγράμματος της περιοχής πρωτεύουσας" του γραφείου Δοξιάδη (Αθήνα, Οκτ. 1976).

126.ΤΕΕ: Διά την γνωμοδότηση επί της έρευνας και μελέτης κυκλοφορίας του λεκανοπεδίου Αθηνών (Μελέτη Σμιθ), Αθήνα Ιουν. 1965).

127.ΤΕΕ: Μελέτη των αστικών συγκοινωνιών σε σχέση με την τοπική αυτοδιοίκηση (Αθήνα 1977).

128.ΤΕΕ: Κυκλοφοριακό Αθηνών, διανομείς τμήματος ελευθέρου λεωφόρου Βουλιαγμένης (επιτροπή του ΤΕΕ-Αθήνα, Μάιος 1965).

129.ΤΕΕ: Γνωμοδοτήσεις επί της έρευνας και μελέτης των δημοσίων συγκοινωνιών, των σταθμών και της στάθμευσης του λεκανοπεδίου Αθηνών, της διεξαχθείσης υπό του τμήματος κυκλοφορίας του Υπ. Δημ. Έργων (Αθήνα 1965)

130.ΤΕΕ: Τα κριτήρια χωροθέτησης βιομηχανιών (Αθήνα, Μάιος 1976)

131.ΤΕΕ: Απόψεις για το Σ.Ν. "Περί προστασίας του περιβάλλοντος και των εργαζομένων εκ της ρυπάνσεως της προερχομένης εκ βιομηχανικών εγκαταστάσεων" (Αθήνα, Ιουλ. 1979).

132.ΤΕΕ: Ρύπανση του περιβάλλοντος από τις υφιστάμενες βιομηχανίες στην περιοχή Αθηνών (Αθήνα Ιούνιος 1978).

133.ΤΕΕ: Αρμοδιότητες γενικού οικοδομικού κανονισμού (Αθήνα 1976)

134.ΤΕΕ: Για την αντιπλημμυρική προστασία και την αποχέτευση ουβρίων του λεκανοπεδίου Αθηνών (Αθήνα, Ιούνιος 1978).

135.ΤΕΕ: Πρόταση επειγόντων μέτρων και έργων για την αντιμετώπιση του κοινωνιακού προβλήματος της πρωτεύουσας (Αθήνα, Ιαν. 1978)

136.ΤΕΕ: Χωροταξία, πολεοδομία-κατάλογος βιβλίων-περιοδικών (Αθήνα 78)

137.Υπ. Προεδρίας Κυβερνήσεως -Γεν. Δ/ση Δημοσίας Διοικήσεως - Ομάδα Εργασίας: Μελέτη χωροταξικής κατανομής των δημοσίων υπηρεσιών στην περιοχή της πρωτεύουσας και στεγασσεως των σε κτίρια του δημοσίου (Αθήνα, Οκτ 1978)

138.Ιωάν. Μιχαήλ (Υπ. Εσωτερικών-Ένωση Δήμων και Κοινοτήτων): Τοπική Ανάπτυξις - Πολεοδομική πολιτική δήμων και κοινοτήτων (Αθήνα 74)

139.Νάκα Γ. "Μόλυνση του εδάφους και της βλάστησης στο θριάσιο πεδίο"- εκδ. Ίδρυμα Βασικών Ερευνών Αθήνας, 1980.

140. Societe Central pour l' equipement du territoire -International (Ελληνική Τράπεζα Βιομηχανικής ανάπτυξεως Α.Ε.): ETUDE DE DEVELOPPEMENT ET LOCALISATION DE L' INDUSTRIE DANS LA REGION MAJEURE D' ATHENES (Janvier 1974).

141. Ε.Σ.Υ.Ε.: Δεξικόν των Δήμων, Κοινοτήτων και οικισμών της Ελλάδος (Αθήνα 1974).

142. Γραφείο Δοξιάδη: Χωροταξικό σχέδιο και πρόγραμμα περιοχής πρωτεύουσας (Μελέτη για το Υπ. Συντονισμού και Προγραμματισμού - Τελική Έκθεση) Αθήνα, Μάιος 1976.

143. Κ. Μπίρη: Αι Αθήνα από του 19ου εις τον 20ον αιώνα (έκδοση Καθιδρύματος Πολεοδομίας και Ιστορίας των Αθηνών - 1966).

144. Ν. Παππά: Πολεοδομική εξέλιξις των Αθηνών -εσωτερικά αυλαί και φωταγωγοί - ύψη οικοδομών (Αθήνα 1948).

145. Deutsches Krankenhausinstitut: REGION ATHEN - KRANKENHAUSBEDARFSPLANUNG 1968.

146. Guy Burgel: Αθήνα - Η ανάπτυξη μιας μεσογειακής πρωτεύουσας (Αθήνα - Εξάντας, 1976).

147. Τ. Ιωάννου-Κ. Κάρη-Ε. Παπακωνσταντίνου: Αυτοδιοίκηση και αρχιτεκτονική (διάλεξη στο Ε.Μ.Π. -Έδρα Εσωτερικών Χώρων - 1978).

148. ΕΙΣΚΩΝΑ-ΥΠΕΧΩΔΕ/ΠΕΡΠΑ - "Αναλύσεις Οικισμών Απορριμάτων με στατιστικά παραδεκτές μεθόδους στην ευρύτερη περιοχή Αθηνών" - Αθήνα - Ιανουάριος 1985.